THOMÆ SYDENHAM
DISSERTATIO EPISTOLARIS

Ad Spectatissimum Doctissimúmque VIRVM

GVLIELMVM COLE, M.D.

DE

OBSERVATIONIBVS

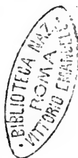
Nuperis circa CVRATIONEM

Variolarum Confluentium,

Nec non

DE AFFECTIONE HYSTERICA.

GENEVÆ,

Apud SAMUELEM DE TOURNES.

M. DC. LXXXIV.

CLARISSIMO VIRO

THOMÆ SYDENHAM,

M. D.

IRABERIS *fortasse*, Clarissime Vir, *quisnam importunus interpellator graviora tua interturbet negotia: sed veniam, confido, dabis, postquam intellexeris, eâ potissimùm de causâ hanc tibi molestiam creari, ut grati animi sensa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratissimis tuis, circa Morbos acutos, commentariis, agnosco me accepisse fructus, ut ad grates authori persolvendas me prorsus obligatum teneam. Tam accuratè singulas annorum, aërisque quas tractandas suscepisti, Constitutiones, cœpto antehac inaudito, observasti; tam genuinas, faciléque obvias, pro singulis,*

quatenus reformidarim, diu tamen credidi variolarum eruptionem, sicut non ipsum esse morbum, sed febris crisim, sic par reliquis crisibus desiderare regimen, in quibus, omnium Medicorum effatis sancitur, totum negotium naturæ committendum, si cuncta rectè procedant; id quod plerumque in isto affectu cernitur, nisi plus iusto priùs exagitatus fuerit sanguis. Postquam verò, perlecto aureo tuo libro, senseram tandem panicos esse, qui me aliosque tam diu detinuerunt, timores, aususque fueram juxta tui præcepta (reclamantibus licèt quandoque non solùm vulgo, sed etiam Medicis) ægros regere, tantum inde emolumenti iis, ubi in obtemperantes incidi, obvenisse comperi, ut, quicquid alii senserint, me fœlicissimum reputem, cujus in manus tantus devenit thesaurus. Porrò &. ubi ad variolis confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum sæpè contigit) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tuâ fretus authoritate, confugere; idque successu haud pœnitendo, imò vero stupendo. Tam multum equidem hâc in parte præstitisse mihi videris, ut nil superesse, quod vel aliorum, vel etiam Tui, industriam exerceat,

facilè crederem, nisi nuperrimè à doctissimo Viro, amicoque meo integerrimo, D. Kendrickio (qui humanitatem tuam plurimùm celebrat) audivissem, te innuisse novas quasdam (quas & ad praxin ritè exercendam perutiles fore non possum non augurari, utpote à Te factas) circa idem subjectum tibi occurrisse Observationes; quas nisi publico impertias, & in Tui famam, & in humanum genus injurius eris. Proinde (si quid apud te ignoti valeant preces) haud graveris, obsecro, Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.

Sed nec hîc subsistam: Nempe ab eodem accepi, rariora quædam tibi observata fuisse circa Affectus, Hystericos dictos; qui sanè sicut doctissimorum medicorum, ab omni memoriâ, exercuerunt, imò lassarunt ingenia, sic (proh nimis sæpè!) & medicandi traditas methodos eludunt; documentaque dant, quàm parùm tutum sit, in Philosophicis, nostræ rationi nimium fidere, nisi iis in rebus quarum certitudinem à sensuum testimonio petere valemus. Plurimum, Dignissime Vir, ulteriùs & à præsenti sæculo, & à posteris haud dubiè mereberis, si & quæ circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc saltem à te mihi impetrare liceat,

ceat, ut æqui bonique consulas, quòd, non mei solùm, sed publici etiam causâ, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim; neque me inter innumeros eos habeas, qui tibi se quàm maximè devotos profitentur,

Devotissimum

GULIELMUM COLE.

Vigorniæ. Novemb.
17.1681.

Spectatissimo Doctissimoque Viro

GVLIELMO COLE, M. D.

SI usque adeò Philautiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas quæ ad me nihil attinent laudes mihi arriperem, ægrè admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato Viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi verò nec de facie, quod sciam, innotescit. At verò quòd me tanto, licèt immerentem, honore dignatus

feceris, id omnino humanitati tuæ acceptum refero; cum maximos quosque & præstantissimos viros ita natura comparaverit, ut non tantum leviter errantibus, ut fit, æquiores sint, sed etiam in mediocrium studiis deprædicandis, datâ vel qualibet ansâ, ingenuo suo candori morem lubentes gerant. Cæterum quod & in ipso me, & meis istis conatibus ac tentaminibus, publico tamen commodo destinatis, præclarum edideris specimen, grates agnosco.

Et quod insuper quæ à me præstolaris, sive jam editis de Variolis observationibus addenda: sive etiam de Passione Hysterica [illegible] habeo. Horum primum inceptare aggressus sum, ut quæ olim deficere videbantur, ex iis quæ experientia jam annosior mihi suggesserit possim sarcire. Alterum vero hoc in me recipiendum duxi, tum nimirum Affectus Hystericos omnium quot homines mulctantur frequentissimos occurrere sciam, quia emolumenti aliquid è frequentibus meis observationibus capi posse autumarem. Neque tamen diffiteor aliam quandam, præter hanc publicum juvandi [illegible] mihi causam [illegible], ut otium [illegible], & tædium bruma-lium

lium noctium honestiùs fallerem: cùm jam ingravescente ætate non ampliùs Congerrones foràs quæram. At quicquid id fuerit quod me primùm instigaverit, me non ita atque speraveram incœptis ac votis meis parem esse sentio, cùm continua illa cogitationum series, quâ mens obstinatiùs defigenda est, mihi jam à multis annis ποδαγρῶντι nunquam non officiat, maximè verò, jam appetente senectâ. Cùm itaque tam opportunæ appulerint humanissimæ tuæ literæ, brevi Responsionis limite expediam eorum summam quæ priùs fusiùs deducenda meditabar.

Sumpto itaque à Variolis exordio, illud prælibandum censeo, quòd scilicet ea FebriumIntermittentium species quę primùm Anno 1677, uti alibi diximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet, quo hæc conscribo, 1681, hæ Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maximè tempestatibus grassabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos istos omnes quibus vigebant; alienâ autem tempestate appetente, iis protinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat. Exempli gratiâ, ingruente Hyeme,

nunquam non Tussi, & Febribus Peripneumonicis ab illa pendentibus locum dabant, ut & Variolis. Redeunte autem Vere dicta Febris postliminiò reversa est. Ita Anno 1680, postquam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, Variolæ brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum grassantes. Anno autem vertente, 1681 sc. Febres intermittentes denuò recrudescebant, haud usquequaque Epidemicæ, fractis jam & succisis earum viribus; unde etiam Variolæ, hìc illic sparsæ, unà cum illis subpullulabant. Æstate verò jam ingressâ Variolæ increbrescere quotidie, tandemque ἐπιδημικώταται factæ stragem haud vulgarem edebant.

ANNO 1681.

Hoc anno, luce meridianâ, quod ajunt, clarius mihi constabat quod jam olim Ratio suadere videbatur, ægrum sc. lectulo noctes atque dies continuos non priùs addicendum esse, quàm Variolarum examen omne in conspectum se dederit: Etenim tum Veris, tum etiam Æstatis temperie sicciore diutiùs quàm post eorum, qui nunc sunt homines, memoriam invalescente (adeò ut omnis

fermè

fermè ubique locorum herba exaruerit) ſanguinem ferè omnis illa humiditas, quam aër aliàs ſolebat ſuppeditare, deſtituebat; ex quo Variolas jam graſſantes major quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteraque exinde nata ſymptomata præter modum ſæviebant. Atque hanc ob cauſam, ſi quid ego judico, Maculæ purpureæ plenam Exanthematum eruptionem haud rarò præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam ſanguinis craſin interturbans atque diſperdens, etiam ante juſtam materiæ morbificæ expulſionem, præmaturam mortem accerſebat. Id verò maximè fatorum ſævitiam promovebat, quòd jam exanthemata ob ſuprà dictam cauſam ita facillimè confluerent, vel ipſâ aëris intemperie id mali ſponte ſuâ procurante, quod aliàs ferè ſolent Scioli & Medicaſtri, regimine & Cardiacis calidioribus in ipſo morbi limine inauſpicatò imperatis atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum eſt) poſt omnium vel exquiſitiſſimas obſervationes, rei cardo in hoc vertitur, ut in Variolofis ſalutis ſpes omnis in Exanthematum paucitate reponatur; diſcrimen, in eorundem multitudine: & prout

plura sũt hęc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit ęger. Interea fatendũ est, & sanguinis mictũ, & maculas purpureas, quę ita certò mortem prænunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam paucissimis pustulis erumpentibus; hæc verò ut Variolas denso agmine confluentes ut plurimùm comitantur, ita aliquando tam præproperè invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem è medio tollant, sicut jam præmonuimus.

In proclivi est autem, ut mihi videtur, rationem reddere quare æger plus minusve periclitetur pro majore minoreve exanthematum numero; cùm enim quælibet Pustula Phlegmone primò sit, licèt sub exiguâ mole, mox in Apostema evadat, fieri non potest quin Febris secundaria à Pure jam in fieri pendens, magis minúsve exacerbetur, pro Puris excoquendi quantitate jam in morbi statu; quod in mitissimo confluentium genere, die à primo morbi insultu undecimo, in mediocri, decimo quarto, in crudissimâ verò & ægriùs domabili specie, decimo septimo fieri consuevit. Quemadmodum enim (quod est notandum) Confluentium Variolarum genus, Distinctum

quod

quod dicitur, ratione periculi imminentis, in tantum superat, quantum ab ipsâ Peste superatur, ita etiam supradictæ tres Confluentium species aliæ aliis præsentius discrimen adferunt. Quod insuper tam in ætate quàm sexu locum habet; cùm nemini non sit notissimum, Adolescentem in ipso juventutis flore multo magis periclitari ab hoc morbo, quàm vel fœminam vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque sanè mirabitur tam ingens discrimen à majori pustularum numero pendere, qui secum reputaverit, quòd si cujuslibet sive humeros, sive brachia, sive aliam quamlibet partem Phlegmone (vulgò a Boyle) fortè invaserit, idem tempore maturationis, quâ jam Pus fit, febricitabit; cùm scilicet sanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus massam resorptis incitatus, Febriculæ fomitem subministret. Quanto magis Medicus ubi primis morbi diebus ægrum invisens, faciem ad instar pulveris è limaturâ acicularum undique respersam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo è diebus jam memoratis involaturam; idque præ indomitâ vi Febris succedaneæ, quam, pro ratio-

ne

ne quantitatis puris ex innumeris istis apostematis in sanguinem rejecti, desævire necesse est. Quæ quidem hominis funesta ruina aliquot diebus antequam ingruat facilè prævideri potest, utut bellè se habere æger, & sibi videatur, & astantibus etiam in hujus morbi Historia minùs exercitatis.

Quocirca si non aliunde periclitetur æger (purpureis maculis & sanguinis mictu jam sepositis) quàm ex pustularum frequentiâ, seriò mihi perpendendum est, quibus potissimùm de causis ita densæ protruduntur, & si tutò fieri potest, iisdem omni ope coercendis incumbendum. Quod quidem rei caput est, & in quo præcipuè ægro suppetias ferre queam, cùm periculosæ plenum sit aleæ quicquid moliamur, jam constituto in hac specie morbo; nec si tandem mortem æger evaserit, id tam meæ debetur solertiæ, quàm vel insigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui quæ morbo accidebat mutationi. Profusissima autē illa crebrarum pustularum eruptio, si quid ego conjicere possim, à præcipiti nimis materiæ Variolosæ assimilatione ortum ducit; quæ quidem præcipitatio maximè videtur contingere, vel quòd ægri natura, medicamenti

ad

ad instar Cardiaci, calore & spiritu plus satis turgeat, vel quòd ipse æger, sive præmaturè se lectulo includẽdo, sive adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituoso, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas & intimius admittendas morbi impressiones, ipsaque Natura, ceu furiis agitata, præ exuberanti materiæ Variolosæ copiâ & plenitudine, omnem ferè succorum & carnium molem in exanthemata evomere satagit.

Nullâ verò magis προφάσει promovetur immodica materiæ Variolosæ assimilatio, quàm si æger intempestivè se lecto addicat, viz. ante diem sextum à primâ invasione, vel quartum inclusivè ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandæ.

Et licèt moderatus lecti calor etiam post elapsos dies istos Phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accrescendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci possint: cùm ingẽs illud vitę periculum quod die undecimo

cimo instat, ab innumeris istis pustulis prognatum, omnem medicam opem respuat & aspernetur.

Hîc itaque seriò monendum est, ægrum nullo pacto se lectulo interdiu debere committere, si sibi cavere velit à nimio pustularum confluxu, nisi sexto die jam advesperascente, unde se plurimum usque refocillari sentiet: à quo tempore vix se continebit à jugi in lecto decubitu, si insignior fuerit pustularum συνδρομὴ, tum ob acriorum jam pustularum molestiam, tum quòd ab ipso sessionis habitu in animi deliquium sit propensior; quod cùm sæpenumero animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege naturam ipsam quasi digito mihi monstrasse, quo primùm morbi tempore æger lectulo continuò adjudicandus est.

Sed ut non solùm dicti Problematis veritatem adstruam, quod tanti est momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verùm etiam ut in iisdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem nostram quasi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quasi Schema totius morbi animo depingere, & dili-

gen-

genter expendere quæ sit ejus natura, ac qualis methodus: quo demum ex certo sensu hominum, fidissimis observationibus utentium, non ex opinione incerto Phantasiæ fundo innixâ, rem clarè dijudicare valeamus.

Imprimis itaque, ejus essentia, (quantum nos rerum essentias conjecturâ assequi valemus) in peculiari quâdam sanguinis inflammatione comprehendi videtur, in quâ, Natura primis aliquot diebus id negotii habet ut particulas inflammatas præparet subigatque, quo faciliùs in corporis ambitum eliminentur; quo tempore, motâ seditione, & perturbato jam sanguinis statu, Febris ut accedat omnino necesse est: quinimo incensæ ac jam furentes particulæ, per omnem circulantis sanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulsionem, necessariò excitant, prout has vel illas partes motu agitatæ appellunt. At cùm jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulsaverit, ut priùs in sanguine, ita deinceps in carneâ mole id quod superest Tragœdiæ peragitur. Et sicuti Natura

tura non aliâ quidem methodo quàm accensâ Febre materiam in sanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non nisi facto Apostemate massam carneam à re qualibet extraneâ liberat: ut si fortè sentis aut quippiam ejusmodi carni inhæserit, partes circumjacentes mox Apostemate obsidentur, nisi id quicquid est molesti protinus extrahatur. Hæ itaque particulæ in carnibus demum stabulantes, primùm Phlegmonas haud ita spectabiles excitant, in quibus latitant; quæ quidem augescentes in horas, atque efferatiores & inflammatiores redditæ, tandem in pus & vomicas desinunt, quo quidem tempore fieri non potest quin aliquid ex illâ Apostematum colluvie, in massam sanguinis, per venas circulari motu reducti, resorbeatur; quòd si sanies ista nimiâ copiâ sanguini ingeratur, non tantùm febrem accersit, cui ægri vires planè sunt impares, sed etiam omnem ejus massam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput est: quinetiam ab intensiore Febris calore, postremis hisce diebus à nimiâ puris vi excitato, Ptyalismus, qui Variolis confluentibus comes indivisus esse debet, præproperè sistitur,

sistitur, unde ægro spiritus continuò intercluditur. Quòd si dicta materia purulenta parciùs sanguini infundatur, insurgens Naturæ robur secundariæ hujus Febris impetum nullo negotio reprimit, & abscessulis indies magis magisque exarescentibus æger brevi convalescit.

Si vera sit hæc & justa hujus morbi Historia, cæcus sit oportet qui non videat, omnem ejusdem in utramque partem eventum, à Curationis fundamento rectè aut secùs primis in diebus jacto, pendere. Nam si calidorum, & præcipuè jugi lectuli usu, calentes hæ ac spirituosæ particulæ acuentur, necesse est ut assimilandi facultas (quâ jam diu plussatis pollent) adhuc intendatur & augescat.

Adde quòd sanguis & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularum impressioni promptiùs cedunt, unde plures quàm res postulabat, emergunt pustulæ, & æger nullâ necessitate cogente in vitæ discrimen conjicitur. Quando oppositum huic regimen, & modicè frigidiusculum, atque aëris usus liberior, non tantùm fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, sed etiam condensat obfirmatque humores,

quo

quo se validiùs spiritibus morbificis opponant; atque eorundem sustineant impetum, unde non major materiæ Variolosæ copia conflatur, quàm pro genuinâ morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quòd scilicet nimia materiæ morbificæ quantitas assimiletur, & superexaltetur fermentum morbi, multatur is qui justo citiùs ad lectum damnatur: at ex eodem fonte sæpissimè profluunt tum mictus sanguineus, tum etiam maculæ purpureæ, æstivo maximè tempore, atque in juventâ adhuc florentibus. Utraque hæc symptomata, nisi fallor ego, ortum ducunt ab æstu & furore in quem agitur sanguis à ferventibus & spirituosis particulis, à quibus exagitatus atque insigniter attenuatus, vasorum claustra diffringit, nunc in mictu sanguineo, quoties in renes irruit; nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in musculos & cutem terminatas, percolatur, unde totidem quasi sphaceli oboriuntur iis in partibus, in quibus extravasatus sanguis coagulatur. Atque ut præcaveri facilè poterant duo hæc symptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine & diætâ

diætâ in frigidum vergentibus, ita vbi jam actu comparuerint, pariter operam ludet qui iisdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ nimiam aquæ in ollâ ebullitionem, igni fomitem subministrando, sufflaminare satagat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici & hujus rei ignari ac proinde iniqui judices, non solùm malè tutum fuerit ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero est ubi æger libero aëri omnino est exponendus, si æstas scilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum prætergressus, aut liquoribus spirituosis assuetus, præsertim si morbus nimiæ compotationi originem debeat: His inquam in casibus, præcipitem nimis pustularum eruptionem haud equidem arbitror satis coerceri posse, tum à lectulo abstinendo, tum etiam à Cardiacis; at sanguis etiam sine horum subsidio, spiritum præfervidorum & morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu ut explodatur quasi, necesse habet; atque insuper tanta humorum congeries in exanthemata facesset, ut præ nimiâ puris copiâ in sanguinem regurgitantis

tis ſub fine morbi, æger quaſi obrutus, fato omnino ſuccumbat.

Quamvis haud rarò fermentum immodicè exaltatum tantam colluviei Varioloſæ vim conficiat, ut æger incipiente adhuc morbo è medio tollatur; cùm ſcilicet materia morbum committens, tum præ nimiâ ſui copiâ, tum præ motu inordinato ac confuſo in ſanguinis maſsâ excitato, ſe nequit extricare & foras educere, cujus loco miĉtus ſanguineus & purpureæ maculæ tragœdiæ cataſtrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatinâ dicta, ſæpiuſcule occurrit, ubi ſcilicet intempeſtiva opera in iiſdem ad eruptionem vehementiùs ſollicitandis infeliciter collocatur.

Neque ſanguinis miſſio, quantum mihi videtur, licèt maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem cohibere valet, ac ſanguinis contemperatio ab aëre intromiſſo, maximè ſi ſtatim ab emiſſo ſanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis, ſanguis propenſior redditur excipiendis adventitii caloris impreſſionibus, quàm ante venæ ſectionem fuerat. Et ſanctè aſſero, inſigniſſimum ferè

om-

omnium, quos mihi unquam videre contigit, è Confluentium genere morbum, & qui ægram undecimo die jugulavit, juvenculæ supervenisse, ubi primùm à Rheumatismo usitatâ illâ methodo copiosæ & iteratæ venæsectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primùm innotuit, Phlebotomiam non perinde atque ego priùs arbitrabar Variolis intra justos limites coercendis conducere: Tametsi sæpenumerò observaverim, reiteratam catharsin sanguine nondum inquinato, subsequentes Variolas laudabiles & distinctas ut plurimùm reddidisse.

Neque verò me fallit permulta esse quæ contra sententiam hanc nostram, quâ ęgrum interdiu lecto eximimus, possint objici; eaque haud exigui, tum apud hominum vulgus momenti, tum etiam apud minùs hâc in palestrâ exercitatos: quos Iudices appellare solet vulgus medicorum, ut eorum authoritate malè fundata theoremata statuminent, utpote quæ magis, & quasi ad amussim horum captui quadrent, quàm quæ ab ingeniis penetrantioribus maturè sunt excogitata: unde sequitur ut cùm pars hominum longè maxima exteriori tantùm rerum cortici contemplando apta nata sit, paucissimi au-

tem veritati in profundo latitanti indè extrahendæ pares sint, Scioli isti τῶν πολλῶν suffragio adjuti primas facilè ferant, hi autem perspicaciores calumniantium maledicentiâ excipiantur, Πολλοὶ γὰρ ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε Βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & saniorum, paucorum licèt, consensu. Primò itaque objicietur, quòd lecto abesse primis morbi diebus pustularum eruptioni officiet, & ex consequenti ægritudinem, ab impeditâ eruptione pendentia, in longum ducet. Hoc verum esse minimè nego cùm experientia ferè quotidiana ei suffragetur, Quærendum est autem, ubi gravius periculum, vel in sufflaminandâ paulisper materiâ Variolosâ, atque eâ de causâ ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantisper protrahendo; vel ex alterâ parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam insignem materiæ Variolosę quantitatem assimilando, ut æger ad Orci fauces sistatur à Febre secundâ, die morbi undecimo. Si rem rectè expendamus, liquebit, opinor, paucissimos ideo fato defunctos, quòd exanthemata seriùs ocyùs non efflorescerent, nisi fortè ex iis aliquot, quorum sanguis præ nimia excalefa-

ctione,

ctione, motu inordinato, quasi œstro quodam, percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; quod à meis partibus militat, non pugnat mecum. Neque enim extimescendum est, quin, si nihil prorsus agamus, materia Variolosa (utut primis hisce diebus hinc illinc transvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, unde vehementiora illa symptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enascuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur; præsertim cùm ægri alvus hucusque ut plurimùm adstricta, pustularum eruptionem, seram licèt, certam tamen fore spondeat. Ast è contrario quot quantique letho patent aditus quoties pustulæ intempestivè & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere; præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi. 1. Nimiùm auctus exanthematum numerus, cui ex æquo respondet Febris ultimis diebus succedentis majus minusve discrimen. 2. Mictus sanguineus & maculæ purpureæ, quorum utrumque ab extravasato sanguine oritur; qui plus justo attenuatus & quasi præ æstu ferociens, dis-

ruptis vasorum repagulis, qua data porta ruit. 3. Ut suprà dictum est, debitæ eruptionis suppressio totalis, à nimis sedulo in præcipitandâ eruptione conamine; quo non magis scopus medico propositus attingitur, quàm si quis id agens ut densa hominum turba spatiosis ædibus inclusa, seriatim & servato ordine inde exiret, machinâ chartaceâ pyrio pulvere refertâ ac in medio displosâ usque adeò omnes percelleret, ut singulis ad portam omni ope contendentibus, proindeque constipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus universis, quasi cuneo facto, præcluderetur.

Iam si quis roget, quorsum debita materiæ Variolosæ separatio non perinde primis hisce diebus promoveri possit, si æger moderato lecti calore foveatur, ac si ab eodem arceatur; sciscitabor ego ex adverso, an non testetur experientia quemlibet lecto inclusum tempore brumali, stragulis modicè contectum, foco non accenso, magis percalescere, quàm si idem probè vestitus in eodèm cubiculo extra lectum versetur. Quod si de differentiâ notabili satis constet, tunc erit quærendum quænam ex his methodis magis apta sit ad reprimendam exu-

berantem

berantem fermenti Variolosi agitationem; ad quam metam, si quid nostra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipuè collimandum est; & prout ab eâdem plus minusve is aberraverit, ita cum malis bonisve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id verò præsertim hac in re imposuit, quòd sc. animadverterint ægrum suâpte sponte in sudores proclivem, qui cùm jugiter manarent, quoties lecto contineretur æger, æstus febriles haud parùm minuebant, secus ac in iis qui non sudabant. Primùm autem perpendamus quam ob causam Febri coercendæ ita impensam navemus operam, quum sit illa solennis naturæ machina, quâ, tum in præparandâ, tum in eliminãdâ materiâ quâvis inimicâ in sanguine latéti, prçcipuè utitur. Quis autem non videt quòd dum ita sedulò sudorem provocamus ad mitigandam Febrem, eadem operâ, ceu fructum præcocem, humorem crudum & inconcoctum extrudimus, atque iis ipsis sudoribus immaniori postmodum Febri ansam præbeamus? cùm hoc modo serum sanguinis (quo tum ipse sanguis, tum etiam recèns natæ fervidæ istæ & Variolo-

sæ particulæ diluuntur) foràs propellitur; his inter im particulis vires sumentibus & ferociam, eo quòd jam liberæ sint à colluvie serosâ, quam sudores exhauserant. Verbo dicam, Febris aliorumque symptomatum alleviatio à provocato sudore, & pustulis exinde præmaturè exactis, quamplurimis malè cessit, qui eam ob causam, vitam cum morte undecimo die commutarunt.

Observandum est autem, me ægro primis morbi diebus lecto interdicere ex hypothesi tantùm Variolarum è Confluentium genere subsecutarum: Namque Distinctum genus quod attinet, modò certò prævideri possit, ut nulla ægro imperat necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cùm exanthematum paucitas, sive hanc, sive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non usque adeò mihi assentor, ut ea quæ jam tradidi, ex authoritate judicii mei (quod scio quàm sit exiguum) credenda autumem. Et profectò, ita parum firmas, & nullius ferè ponderis hominum quorumcunque opiniones semper duxi, ut proprias etiam ubique pro suspectis habuerim, quoties cum aliorum sententiis pugnant:

nant: quod & hîc etiam mihi usu veniret, nisi Phænomena practica quasi uno ore rationis judicio suffragarentur. Seclusis enim practicis Observationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortasse erit aliud quàm rationis umbra aut phantasma, hoc est mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior inde redeo, quàm sit periculosum, vel acutissimo ingenio præditis, cerebrum in qualibet sive Arte sive Scientiâ indagandâ agitari perpetim & quasi concalefieri, nisi factum ipsum veri ac falsi judicem ac sequestrum constituant; quòdque istiusmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controversiis purè speculativis, gradibus vel spatiis infinitis, quantum cuiquam possit innotescere, à veritatis scopo aberrent. Cùm qui ad illa tantùm applicuerit animum quæ Praxis certò determinare queat, si quid fortè fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum Ideis. Nam in hoc nostro negotio, an non mihi licet observare à quo maximè regimine adhibito, mitius aut sævius Variolarum genus producatur, atque adeò con-

formem rei evidentiæ ſententiam animo procudere? Quod ſi alii idem factitaverint, ſatis habeo. Iniquiſſimum eſt autem, cùm ne ſemel quidem per omnem vitam fuerint experti quantum ægro proſit noceatve jam ſæpe memorata à lecto interdiu immunitas, me tanquam falſarium conviciis proſcindere. Quòd ſi jam olim vera, licèt inopinabilia, ſentientes calumniandi libido obtinuiſſet, nemo quicquam tentaſſet quo invento homines juvari poſſint. Et ſanè quorſum ego has mihi faceſſerem moleſtias, niſi repetita ſæpe & ferè quotidiana experientia, hanc methodum vulgari iſtâ longè tutiorem eſſe, inclamaret? Non ſum uſque adeò delirus atque inops mentis, ut famam mihi quæram ab exagitatâ atque exploſâ eorum opinione, qui, ſi plauſum venarer, omni obſequio mihi ambiendi erant; neque malitiæ tam deploratæ cuiquam videri poſſim, ut hominibus etiam ſeculis aliquammultis poſt mea fata naſcituris, ex meâ, ſi quæ erit illa, authoritate inſidias ſtruam, & vel mortuus, quod horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam. Utut ſit, hâc ego methodo meos ipſius liberos, ſanguine & propinquitate conjunctiſſimos quoſque, & quot-

quotquot se mihi liberè permiserunt omnino curavi. Si quid deliquerim, in eo à me erratum est, quòd obstinatæ contrà sententium pertinaciæ, ne durus ac præfractus haberer, aliquoties cessi, atque hâc de re eorum fidem appello quibus maximè familiaribus usus sum. Sed hoc ad infelicitatis meæ cumulum accessit, quòd aliquoties, etiam ubi astantes, ea quæ suaseram omnia, per integrum morbi cursum fuerant aspernati, ægri tamen fatum (etiamsi à calore quem promovebant amici & curatrices, me ad ravim usque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur. Quâ de causâ, accedente insuperabili τῶν πολλῶν præjudicio, bene mecum agi putarem, si nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerserer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque demum modo tractentur, nonnunquam tamen insigniter confluxuras, unde etiam nunquam vacant periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem assero (quod mihi satis esse debet) diuturnâ atque iteratâ sæpe sæpius experientiâ innixus, eum in longè minori discrimine versari, qui à primo morbi insultu lecto interdiu, & carnibus omnino abstinuit, nec nisi potum te-

nuiorem sibi indulsit, quàm qui statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca assumpsit. Hæc enim methodus, quod supra etiam innuimus, ut plurimùm densam nimis exanthematum segetem cohibebit, & ex consequenti etiam immodicam Febris secundariæ effervescentiam, quæ non solùm suo Marte perimit, sed etiam salivam (de quâ in hujus Morbi Historia fusè egimus) præproperè incrassando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum sanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri possint; quæ duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idque persæpe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatinâ Febre, atque Acutis aliis ab intensione inflammationis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium quo se æger perfundi animadvertit ab aëris appulsu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam singuli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi, uitâ & spiritu receptis, hâc aurâ postliminio vescerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde

Unde mihi subiit cogitare, quanto sæpius fucum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quàm sensus iste certissimo nobis cognitus; quòdque in morborum curatione, plus dandum est ægrorum appetitionibus & desideriis impensioribus, (modò perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipso facto extinguant) quàm magis dubiis ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli gratiâ. Febre ardente laborans, tenuioris potûs refrigerium liberaliori manu concessum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypothesi alicui innixa, quæ sibi alium scopum proponit, quocum pugnant liquoris frigentis indulgentia, Appetitui adversantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere fastidit: hîc Ars, maximè illa quam profitētur Curatrices & Amici adstātes, omnino comedēdū esse acriter cōtendit. Alter post diuturnum ab eâdem causâ languorē, absurdi aliquid, & quod fortè nocere posse videatur, obnixè petit; Ars iterum molesta se opponit, & mortem intentat morem non gerenti; nisi fortè ipsius Arti-

ſex ſanum illum prudentiſſimi Hippocratis Aphoriſmum probè concoxerit, *Cibus & Potus paulo deterior, ſuavior tamen, melioribus quidem, ſed inſuavioribus* (hoc eſt minùs gratis) *eſt anteponendus.* In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medicâ vel mediocriter verſatus, modò animum diligenter adverterit, facilè concedet ægros haud paucos, ubi primùm ſpreto Medici dictamine, Genio ſuo obſecundaverint, ſe meliùs habuiſſe. Neque hoc ſanè mirabitur, qui ſecum reputaverit, ſapientiſſimum rerum omnium Conditorem Statoremque univerſa tam exquiſito ordine abſolviſſe, ut ſicuti omnia naturę mala ad concinnandam totius operis harmoniam ęgregiè conſpirent, ita eorum ſingula divino quodam artificio, propriæ eſſentiæ quaſi intertexto, donantur, quo ſubjectum eadem mala à ſe amoliatur; quod in morborum quamplurium Acutorum exitu naturali ſatis cernitur, (Acutos dico, qui ut plurimùm Deum habent Authorem, ſicut Chronici ipſos nos) uti etiam in propenſionibus iſtis quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illâ pernicie liberandum viam ſtruunt, quam Ars adfert, quoties

ties in fatuos cadit. Atque in hoc sanè bene cum hominibus agitur; quorum genus universum aliter se perquam malè habuisset, tum cùm Ars medica intra breves Hellados cancellos tota staret; quæ quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa ad nostram hanc Britanniam. Et quid vel impræsentiarum de tot tantarum regionum incolis fiet, cùm omnis Asia, Africa omnis, atque omnis etiam America (demptis aliquot nuperis Coloniis haud ita populosis) atque insuper magna Europæ pars, Arte medicâ prorsus destituantur? Attamen ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vitâ ad instar brutorum ἀλόγων actâ conspurcant, distinguens, Ὡς χαρίεν, inquit, ἐς' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ, ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solùm nomine tenus, maximum est donorum omnium quæ hanc vitam respiciunt, tantoque cœteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis quibus in illâ gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantumcunque conducat plerumque ægro ut primis

morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omnino addici debeat. Exempli gratiâ, Infans de symptomatis Dentitionem comitantibus jam securus, derepente spasmo corripitur: in hoc casu cogitandum est mihi Convulsionem istam fortassis à naturæ conatu, quo Variolas, Scarlatinam Febrem, aut Morbillos in corporis habitum protrudere satagit, pendere, licèt hucusque lateant sub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoso symptomati eamus obviam, Emplastro Epispastico nuchæ mox applicito, lecto quamprimùm committendus est; exhibito insuper medicamine aliquo Cardiaco, cui etiam Paregorici pauxillum est admiscendum, quo & potentiùs morbi causam eliminet, atque etiam tumultum à quo oritur Paroxysmus consopiat: Verbi gratiâ, puero trienni, guttæ v. Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno (aut quid simile) sunt propinandæ. Et profectò suspicor admodum, ne dicam certus sum, millenos aliquot infantes, & nonnullos etiam ætate provectiores, idcirco letho fuisse datos, quòd non satis animadverterint Medici hujuscemodi Convulsiones nihil aliud
fuis-

fuisse quàm morborum jam dictorum prænuncios: cùm enim Practici paulò incautiores, poroxysmos hosce revera symptomaticos pro affectibus Essentialibus habeant, Enematis sæpe repetitis & aliis evacuationibus eos aggressi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxysmos istos, quos tanto molimine opprimere student, quique aliàs, ubi primùm pustulæ eruperint, suâ sponte certo certius evanescerent. Hîc autem, fausto lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum spasmo teneriores pueros invadunt, raró insigniter confluunt, unde æger longè tutiùs lecto concreditur primis hisce diebus. Licèt observaverim Variolas, quoties affectus Comatosos à tergo insequuntur, admodum confluere; quo in casu ipsemet Vesicatorium, & Paregoricum, quale suprà descripsi, potiùs adhiberem, quàm ut ægro jugem lecti usum ante eruptionem permitterem. Quinimò animadverti ejusmodi Convulsiones quandoque (oppidò tamen raró) Intermittentium Febrium paroxysmos præcedere; Affectus verò Comatosos cum dictis paroxysmis unà invadentes & non
nisi

nisi cum iisdem terminantes, tam in infantibus quàm adultis persæpe vidi, quorum similiter nulla in curatione ratio habēda est, sola autē Febris, utpote morbus primarius & essentialis, omni ope est expugnanda. Si enim Comatosis hisce Affectibus Febrē comitantibus curandis præcipuè incumberē, ac proinde Venæsectione, Catharsi, atque Enematis repetitis, sopori vincendo operā navarem, Febrem inde magis accenderem, & ex consequenti eò usq; augerem Coma (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo æternùm consopiretur; quando si in Febre debellanda totis viribus contendam, symptomata omnia ab eâdem pendentia nullo negotio unà facessent. Quod seriò notari velim, cùm in hâc re tam crebrò tamque fataliter errari soleat.

Aliquando etiam (quod proximè tradam) quantumlibet ægro conferat ut lecto interdiu absistat, nihilominus non potest id solatii eidem indulgeri, ægritudine sc. vehementiori, intensiori Febre, Vomitu enormi, Vertigine & similibus contraindicantibus: quæ quidem symptomata omnia sæviora si fuerint, maximè in sanguineis & ætate florentibus, ingentem materiæ

riæ Variolosæ copiam intus natam, & discrimen haud vulgare, à pustulis exitum certatim quærentibus, præsagiunt. Cùm itaque frænum fermento ita exorbitanti omni ope injiciendum sit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum, ferociet magis, illinc verò præ nimia ægritudine eodem abstinere nequeat ægrotans, nisi suppetias afferamus: has ob causas omnino necesse erit, rebus sic stantibus, sanguinem primùm è brachii venis educere, & post aliquot horas Emeticum eradicativum ex Infusione Croci Metallorum exhibere, quod non solùm materiam, à qua oritur ægritudo ista insolentior, foras propellit, sed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quasi sanus lectulo abesse queat. Neque huic soli methodo innitendum est ad infringendas fermenti vires, sed quo magis æger in tuto collocari possit, præter evacuationes jam memoratas, percommodum erit Vitrioli Spiritum potui tenuiori, quoties eum haurit, liberaliùs immiscere, etiam usque ad plenam pustularum eruptionem. Non obstantibus tamen hisce evacuationibus, tum etiam usu potûs refrigerantis, æger nihilominus non nisi no-
ctumo

ćturno tempore lećtulo permittendus eſt, ſi quidem fieri poteſt, quoniam hæc univerſa longè minùs ad inhibendam præproperam materiæ Variolofæ aſſimilationem faciunt, quàm una ſanguinis contemperatio à nouo aëre per pulmones ſubinde reciprocato: quæ quidem ſola mirum in modum ægritudinem ſymptomaticam, de quâ ſuprà, ſublevat confeſtim, quod à me non uno experimento comprobatum eſt. Hæc autem methodus paulo inſolentior non niſi in ætate florentibus, quorum quidem ſanguis ſive à Venere, ſive à Baccho incaluit, atque in aliis (Infantes ſemper excipio) quos unà cum Variolis vehementiora atque enormia iſta ſymptomata jam dićta adoriuntur, neceſſariò requiritur. Ubi ſanguis non uſque adeò accenditur, neque ita urget ſymptomatum violentia, uti materiæ Variolofæ præmaturè aſſimilandæ longè minor eſt ſuſpicio, ita ex conſequenti & Evacuationes præmemoratæ, & Vitrioli Spiritus omitti poſſunt.

Longior in his fui, quia ſat ſcio Curationis exitum ſive lętum ſive funeſtum, ab eâ potiſſimùm, ſi non in ſolidum, ratione pendere, quâ ęger primis morbi diebus tractatur,

tur. Jam verò omni pustularum acie quasi in campum eductâ, (quod die ab invasione sexto, quarto autem inclusivè ab eruptione primâ, fieri jam diximus) haud ampliùs interrumpendus est ægro lecti usus per reliquum morbi decursum: qui quidem ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutiùs differatur, vix patitur ægri status, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem est genus (quod notari velim) de quo hactenus verba fecimus. Quæ enim & pauca & distincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti sive in hanc, sive in alteram partem, si vel mediocriter in arte valeat is qui medetur. Quanquam etiam in genere hoc, utut suopte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod seriò dolendum est) Libitinæ cesserint, quoties sc. malo suo fato in eos inciderint, qui in promovendo calore spem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licèt inscii, conspirabant.

Tempore ab hoc Pustulæ augescere & corporis superficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, nisi fuerit Infans, ad somnum difficilior est, & inquietudine vexatur: Quod pro-

proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum esse arbitror, prout enim sedatior fuerit sanguis, ita debitum augmentum & magnitudinem acquirent pustulæ, atque ex adverso, pro ratione orgasmi quo tumultuatur dictus sanguis, pustulę marcescent, intercepto ulteriori progressu, unde non solùm peccantis materiæ eliminatio sufflaminatur, sed insuper singularum Phlegmonum œconomia & genuina crasis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad separationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel succus alius nonnaturalis, & à genuinis Variolarum pustulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta Paregorica æquè indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cùm hîc quasi Specifica sint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliquâ præcisè specificâ operari, sed isti solùm Indicationi respondendo, quâ sanguini & spiritibus consopiendis & in ordinem redigendis ope-

operam damus. Atque hic quidem ſanguinis & ſpirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus) Anodynorum uſum præ cæteris depoſcit; necdum ei ſatis innoteſcit hujuſce morbi Genius, qui iſta Vigiliis tantùm deberi exiſtimat. Sicuti enim fieri quandoque poteſt, ut etiam non dormiens, bene compoſitis ac ſedatis fruatur ſpiritibus, (quod ab aſſumpto Laudano perſæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut ſpiritus vehementiùs agitati laudabili puſtularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multùm dormiat.

Ut de genere Anodynorum jam loquar. Tametſi ego à multis annis Laudanum liquidum ſatis auſpicatò exhibuerim, quoties huic Indicationi ſatisfaciendum erat, nihilominus Syrupum de Meconio ipſi præferendum cenſeo; licèt enim utrumque ad eundem ſcopum dirigatur, tamen Laudanum paulò magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minùs. Doſin quod ſpectat Syrupi, ea non ſolùm ægri ætati eſt adaptanda, ſed & ſymptomatum gradui,& quæ homini, qui ſedatos habet ſpiritus & probè compoſitos, nimia fortè erit, alteſi cu-

cujus spiritus ferociunt magis, vix sufficiet. Exempli gratiâ, ponamus in genere sex Drachmas plerisque convenire; jam in Variolosis, quoties id remedii indicatur, vix intra Unciam, si quid præstare velimus, est subsistendum; quæ quidem quantitas singulis vicibus morbo decurrente imperanda est. De adultis egimus impræsentiarum, etenim si infantibus propinetur, dosis pro ratione ætatis erit minuenda. Et sanè Paregorica non perinde indicantur in infantibus Variolosis, ac in adultioribus, cùm illi in somnos perdurante morbo proniores sint. Quamvis & in his, quoties à morbo periclitantur magis, à Paregorico abstinere multùm extimescerem. At, quod dicere animus mihi erat, difficile est admodum Paregoricorum dosin, quocunque in casu ista indicantur, certò determinare. Etenim sive in quocunque Spirituum motu inordinatiori, sive in vomitu enormi & alvi fluxu, sive etiam in dolore atrociore, (in quibus affectibus tribus præsertim usum Paregoricorum indicari alibi docui) eâ methodo sunt exhibenda, ut si prima dosis metam non attingat, alia debito tempore assumatur, donec tandem medicamentum

Medici

Medici votis reſponderit, non tam ad ingeſtam Anodyni quantitatem, quàm ad effectum quod in ægro producendum erat, reſpectu habito, quod ubi primùm ſucceſſerit, nec citiùs, à Paregorici uſu ita copioſo ac frequenti ceſſandum eſt: interpoſito tamen ſemper inter ſingulas doſes ſpatio aliquo, ut pernoſcere valeamus utrùm doſis ultima, id quod quærimus præſtiterit, antequam nova ingeratur. At ubi ſemel finem propoſitum obtinuerimus, doſis Anodyni in morbi progreſſu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla haud pauca in promptu mihi ſunt, quibus eis quæ hactenus tradidi fidem adſtruam, at unicum impræſentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. Quædam è noſtrâ viciniâ, nomine *Croſſe*, ad me accedens atque flens, obnixè petiit ut filium ejus decennem adirem, qui à die quarto malè habens, Variolis, ut ipſa metuebat, jam laborabat. Ego à podagrâ, quæ me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti ſoleo, rogavi ut ægrum inviſeret, ac mihi de ejus ſtatu referret: rediens ille mihi narravit pueri matrem è neſcio cujus mulierculæ conſilio,

pulve-

pulverem Comitissæ & alia calidiora remedia filio propinasse; quin & stragula adjecerat matris indulgentia, sub quibus quasi defossus latebat æger, ut horum pondere sudores (ad quos ceu ad sacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam Posseri calentis vim, floribus Calendulæ & cornu Cervi incoctis, ægro infuderat; unde adaucto Febris calore, tantam spiritibus confusionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adstantium viribus vix lectulo affixus ac incondita quædam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscurè, sed denso agmine cutim impetebant; inhibitâ planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo ut è lecto eximatur quanto ocyùs, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum sextum diem: dein ut syrupi de Meconio unciam dimidiam statim sumat, quo ne hilum proficiente, post horæ spatium, eandem dosin repeto, at nullo cum fructu; quippe quod sanguis tam immani furebat orgasmo, ut non nisi unciis dua-

bus

bus cum dimidia (ſpatio tamen inter ſingulas ſemiuncias interjecto, quo liqueret quid poſtrema doſis præſtiterat) intrò a ſsũptis frænari poſſet; quo facto, unciam dimidiam tantùm ſingulis noctibus hauriendam præſcripſi uſque ad finem morbi: quæ quidem illam ſpirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Unde etiam convaluit æger.

Hîc minimè reticendum eſt, quòd in quantâcunque demum doſi & quantumlibet repetitâ exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò ſanguinis æſtus atque enormis ſpirituum agitatio magnopere ferociant, vix ſcopum attingere poterit id, niſi æger è lectulo eximatur. Calor enim lecti calorem morbi ulteriùs auget atque incendit; proindeque vim ita magnam Narcotici exhibere neceſſe erit, cui fortean Natura impar fuerit: Quod etiam uſu venit, etſi haud tanto vitæ diſcrimine, quando Cortex Indicus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus uſum in lecto ſe continente. Et hoc, ni fallor, in causâ fuit quòd curatio hujuſce Febris nonnunquam protelata fuerit quæ aliàs

aliàs citiùs absoluta esset, & quandoque etiam, si Febris Remittens tantummodo, & non interstincta erat, eadem adeò intendebatur, ut mortem ipsam æger haud effugerit.

Missis autem casibus extraordinariis, in quibus nullo non morbi tempore indicari potest hoc remedium, ego istâ primùm nocte exhibendum suaserim, quâ lecto jam in totum addicitur: à quo tempore usque ad diem decimum septimum omni vesperi est propinandum, vel saltem donec æger ἔξω βελῶν quod ajunt, fuerit constitutus. Sexto enim die caro Phlogosi quasi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit & vacillare.

Curandum est autem sedulò, ut Anodynum temporiùs sumatur hîc, quàm in aliis morbis; quoniam quidam caloris & inquietudinis quasi paroxysmus Variolosos sub vesperam semper affligit, & quandoque accidit quòd, nisi maturiùs exhibeatur sub ultimis morbi diebus, æger derepente paulò hebetior factus, mox incalescat, pòst de ægritudine queratur, quæ brevi in ipsâ morte terminatur; attonitis haud parùm amicis, qui paulò antè magnam de ægro, seu

ceu convalituro, ſpem foverant. Cui tanto malo occurri forteaſ poterat Anodyno confeſtim ingeſto. His itaque diebus, undecimo verò præ cæteris, Paregoricum temporiùs propinandum impero, etiam horâ quintâ ſextâve pomeridianâ, utque in promptu ſit, ſi quando fortè ægritudo ex improviſo invaſerit. Quinimo perſuaſiſſimus ſum nonnullos ex mihi notis ideo fato functos, quòd dicto medicamento, re jam poſtulante, deſtituerentur; cujus ope, ſi adfuiſſet, adhuc inter vivos numerari potuiſſent. Atque hoc in loco maximè, ſi in quo unquam alio, *Occaſio præceps eſt.*

Quapropter cùm tam ingens diſcrimen impendeat, ſi Narcoticum vel ſat citò non fuerit propinatum, vel ſi è diverſo ita præmaturè, ut ejuſdem vis paregorica & ſpirituum ſedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cùm res in lubrico ſit, tutiſſimum omnino eſt Anodynum ſtatis horis tam manè quàm ſerò exhibere, ultimis ſc. & periculoſiſſimis morbi diebus. Neque hoc tempore ſyrupi dicti uncia ſemper ſufficit, cùm ea quantitas nihil magis præſtet in intenſiori ſanguinis inflammatione & ſpirituum anima-

C lium

lium exorbitantiâ insigniore, quàm uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, Sesquiunciam in juvenibus & sanguineo temperamento præditis pro singulâ dosi, violentiæ symptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti sumus, frangendæ parem tantùm esse; quòdque hæc ipsa dosis in talibus subjectis, atque iis temporibus, manè & serò, non tutò tantùm, sed cum magno etiam ægrorum commodo, repeti possit, donec illi convaluerint.

Objicient, sat scio, illi quibus hæc minùs placent, materiam peccantem à Narcotico toties & in tam largâ dosi repetito, fixam iri, & Ptyalismum retundi. Quibus respondeo, omnino fatendum esse Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitùs cessare, ut non, lõgissimis ab assumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiscente, nonnihil recrudescat, imò verò gemino hoc commodo stipetur. Primò quòd æger, viribus à Narcotico instauratis, pituitam validiùs expectorare valeat. Dein quòd Saliva quæ excreatur, licèt parcior sit, rêctiùs tamen excocta est, quàm si Anodynum non

fuerit

fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyalismi defectus hic partialis plusquam compensatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici usu & certior est & major in iis diebus quibus hæ partes solent intumescere: facies sc. ab octavo die usque ad undecimum, (quo tempore ferè incipit subsidere) manus verò ab undecimo, usque dum pustulæ eas obsidentes maturuerint. Atque fidenter assero, neminem in hoc morbo probè versatum posse negare, utriuslibet horum tumorum absentiam, quo tempore se debent ostendere, pejoris esse ominis, quàm Ptyalismum interceptum. Me quod attinet, longè tutius esse autumo, Ptyalismi compescendi discrimen subire, quàm à Narcotico abstinere: quod ita impensè morbus hic efflagitat, ut in eo rudis sit oportet & parum observationi deditus, qui ægros suos subsidio tanto defraudat.

Non verò ita capienda sunt quæ hactenus disserui, ac si ego quotidianum Diacodii usum, vel eâ quæ convenit dosi, in tenellulis Infantibus qui Variolis Confluentibus laborant, suaderem, nisi morbus

periculum grave intentat: idque duabus de causis; primò quia usque adeò non calent Infantes, atque illi quorum vitæ fax pleniùs accensa jam luculentiùs ardet; dein quòd Narcoticorum jugiter assumptorum vim non ita bene ferat ætas mollior, & magis infirma. Adde quòd sponte suâ somno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phrenesi illi corripiuntur, vel pustulæ mali moris sunt. Anodyna omnino indicantur; horum enim utrumque sanguinis atque spirituum animalium motum interturbatum plus satis evincit.

Duo hæc quæ adeò prolixè tractavimus, nempe ista methodus quâ inhiberi debet præpropera materiæ Variolosæ primis in diebus assimilatio, tum & altera, quâ motus spirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, est præcavendus, duo sunt quasi Cardines in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur. Quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala quòd utrique huic discrimini non satis occurreretur, funesta illa symptomata invitant, quibus Variolarum tragœdia absolvitur. Quocirca cùm præcipuæ hæ

fue-

fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero satis, nihil ampliùs mihi restat agendum; in quantum sc. Medicus sum, non verò formularum medicarum Præscriptor: Quas ego duas, sive Artes, sive Dotes, sive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à se invicem distare arbitror.

Unum adjicio, si Epispastico opus fuerit, id peramplum & satis acre ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmaturè appositum vim epispasticam ante diem undecimum, in quo de summâ rerum agitur, amiserit; neque in eum ipsum diem rejiciatur, quo jam tardiùs adveniens, illo temporis articulo obesse possit, præ calore & æstu quem sanguini imprimit cum Febre Secundariâ vix pari Marte tunc decertanti. Opportunissimè itaque applicabitur Epispasticum nocte illâ quæ magnam morbi crisin præcedit; mox ab assumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Apposito per id temporis Vesicatorio, dolor quem ejusdem morsus adferet prorsus desinet ante diem illum quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipso tempore da-

bitur exitus quo eo est opus ad vincenda mala ista quæ illum diem præstolantur. Hoc enim primùm tempore, quod in hujus morbi Historiâ fusè deduxi, facies quæ hactenus inturgescebat, jam detumescere incipit, & salivatio, quæ hucusque pleno amne fluebat, decrescere, condensato jam, & non nisi ægrè excreto, qui eum excitabat, humore. Ut verò mittamus Epispasticùm illud tum faciei detumescentię, tum etiam imminutæ Salivationi quadantenus substitui, Febri insuper Secundarię perdomandæ aliquatenus conducit: quæ tunc temporis invalescit, sanguine quasi obruto & penitus infecto puris copiâ à totidem abscessulis resorptâ; adeò ut in omnibus ferè, quos unquam tractavi Variolis laborantibus, observaverim, pulsum in carpo salientem ægrè percipi posse hoc tempore, utut facilè se & pridie hujus diei & postridie etiam, digito exploratori se proderet.

Sed inter ea quæ à capite sive derivant sive revellunt, nihil æquè mihi videtur operari ac Allium pedum plantis applicitum. Quòd Allium revera attrahat, manifestum

nifestum est à vesiculis quas sæpe excitat, & à dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licèt rarò, affert, etiam non excitatis vesiculis, humores sc. in partes illas invitando; unde dolor tam vehemens quandoque exortus est, ut cataplasmate è mica panis similaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habuerim: In adultis itaque qui Variolis Confluentibus laborant, Allium incisum & lineo involutum plantis pedum admovere soleo, à die octavo quo primùm facies intumescit, donec jam morbus periculo omni vacet; singulis diebus renovandum.

Neque interim istud mihi prætereundum est, ægrum sc. à carnibus, durante morbo arcendum omnino esse, & cerevisiam lupulatam eamque tenuissimam tantùm pro potu concedendam. Iusculis Avenaceis, pomis coctis, & jam dictâ Cerevisiâ commodissimè interea vitam tolerabit. At verò instante jam maturatione, ubi particulæ purulentæ in sanguinis massam regurgitantes eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, singulis auroris & noctibus ægro indulgere. Stragula quod attinet, & lodices

quibus æger in lecto eſt contegendus, neque plura ſint illa, neque pauciora quàm quibus ſanus utebatur. Quin & liberum ei ſit, quoties voluerit, ſe ab hâc in illam lecti partem transferre, quo præpediri poſſint ſudores iſti ſymptomatici, quos ægro nocere, ſatis opinor evici. Eodem pacto etiam præcavebitur efferatior exanthematum phlogoſis excita à nimio calore quem carnes contrahunt, quoties æger ſemper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem aliàs prolixiùs diſſerui.

Caſum nuperrimum, ceu ſpecimen integræ hujus Praxeos, ſubnectam. Hâc ipſe hyeme me accerſebat fœmina Nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam ſuum nepoſem Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam ſanguineo & ætate florentem Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer; colluviem bilioſam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorſum plurimùm dolebat. His malis ſolatium quærens & levamen, lectum petebat, & tum ſtragulis acervatim injectis, tum calidis aſſumptis liquoribus ſudores per diem integrum omni ope ſollicitabat, ſed fruſtra, cùm tanta ad vomendum

pro-

proclivitas, & alvi fluxus, licèt modicus, omnem sudorificorum vim eluderent: Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multùm increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras suspicabar, easque insigniter confluxuras, tum ob ætatis vigorem, tum etiam quòd sanguinem multùm excalefecerat irrito sudoris extorquendi conatu, (quo quidem, si modò æstate ægrotaverat, & mictum sanguineum & maculas purpureas certò advocaverat) tum verò maximè, quòd semper observaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter solitum vexatis, Variolas insequentes ultra modum confluxisse. Meum itaque esse ratus ut nullum non lapidem moverem quo præproperam materię Variolosæ assimilationem obstruerem, à lecto illum arcebam, nisi statis priùs horis somni. Die sequenti, (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, sanguinis uncias octo è dextro brachio manè extrahi curabam: optimus erat ille floridusque, cùm adhuc spirituosum tantùm μίασμα exceperat, nondum verò putredinem illam quam conciliat longior morbi mora, & in eorum sanguine ut plurimùm conspicitur

 qui

erant exanthemata iis quę in nonnullis observavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen quàm plerisque eorum qui sanantur solent prodire. Hâc primum nocte Syrupi de Meconio Unciam unam in Aq. flor. Paralys. propinabam, singulis deinceps noctibus repetendam; suadebam etiam ut non aliis stragulis, quàm quibus sanus assueverat, tegeretur; ut Iusculis Avenaceis, & Hordeaceis, nonnunquam etiam pomo cocto vesceretur: Cerevisiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium incisum & panno lineo inclusum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidie donec extra aleam consisteret. Post hæc pro augescentium pustularum genio omnia cedebant, usque ad decimum diem; quo tempore manè eum invisens, licèt mediocriter se haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quasi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminentem, Paregoricum suprà laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata; eadem nocte Syrupi de Meconio Sesquiunciam præscripsi. Sequente aurorâ, dieisc. undecimi, cùm post exolescentem

vim Anodyni quod hesternâ nocte sumpserat, jam de novo esset irrequietior, Diacodii iterum Sesquiunciam extemplò ingessi, vesperi item tantundem, atque eandem dosin manè & serò ut assumeret quotidie consulebam, donec omnino convalesceret, Paruit ęger; neque aliquod nos deinde symptoma exterruit, nisi quòd urina ei quandoque supprimeretur, (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat. Ptyalismum quod spectat, quantumvis salivę copia frequenti Anodynorum in tam largâ dosi repetitione aliquantulùm interciperetur, tamen longiore ab eorum usu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manusque debito tempore pro votis intumescebant. Die decimo octavo è lecto surgebat, & tunc primùm jusculum è pullorum carnibus indulgebam, à quo per gradus indies ad victum consuetum redibat. Die vicesimo primo sanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui Pleuriticorum sanguinem æmulabatur, & puris ferè instar erat. Denique ad quatuor vices, spatio interposito, purgatus fuit.

Hîc

Hîc subinnuã, quòd quoties in his pagellis dies ab Invasione v. gr. sextum, undecimum, &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quasi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cùm satis sciam quandoque ita accidere, etiam in iis quæ vel maximè confluunt (uti etiam aliàs observavi) ut pustulę non nisi post aliquod à die tertio temporis spatium se exerant. Eruptio autem ut plurimùm in diem tertium ab Invasione incidit, & ut plurimùm, qui (ex. gr.) die Lunę confluentibus Variolis primùm laborare incipit, die Mercurii sequenti pustularum primitias in cute summâ deprehendet, & Iovis dies ab illo die Lunę secundus, undecimus ille erit, periculi plenissimus, nisi interposuerit se Medicus.

Atque hîc iterum repeto Theoremata hęc omnia ad Confluentes tantùm Variolas referri debere, quę in genere distincto nullum prorsus usum habent, nec ab illo exposcuntur. Et tam sibi quàm aliis imponunt, qui attollunt cristas quoties eos sanaverint quibus Exanthemata numero pauca, eaque interstincta efflorescebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant,

in Variolis Confluentibus vires experiantur; maximè quoties vel florentes ętate, vel eos qui immodicâ vini ingurgitatione nimiùm incaluerint, hic morbus invaserit. Ne in levioribus exercitati, ita toto cœlo aberrent, ut se eos servasse existiment, quos ipsi Adstantes non occiderint.

Verùm dissertatiunculam hancce non priùs finiam quàm ubi retulero quę mihi, dum hęc scriberem, suo ore narravit Amicissimus Dominus *Carolus Goodall*, M. D. Collegii Medicorum Socius, atque impręsentiarum Censor: quod mihi ideo faciendum duxi quo meliùs iis fidem conciliem, quę tum hîc, tum alibi & de Petechiis & de mictu sanguineo affirmavi: utrumque nempe hoc symptoma quoties Acutis morbis accedit, atrociori sanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Casus ita se habuit.

Iuvenis annorum quasi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violentâ & continuâ correptus est mense Iunio. Anno 1681. *Lingua erat sicca & scabra, sitis vehemens, pulsus celer, dolor regionem cordis scrobiculo vicinam dis-*

discruciabat, dorsum verò imprimis, (in quo jugiter desæviebat,) sanguinem subinde mejebat, tum & Petechiæ coloris subfusci collum, pectus, & carpos densè insidebant. Die sexto accersitus Medicus & ægrum de vitâ periclitari à nimiâ urinæ sanguinolentæ excretione comperiens, Indicationes curativas ad sanguinem refrigerandum incrassandumque, tum etiam ad vasorum oscula, quæ in Renibus relaxata dehiscebant, obturanda dirigendas censebat.

Præmissis itaque tum Venæsectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut à lecto quantum fieri potuit, se abstineret, seriò monuit, cùm à continuo lectuli calore motum sanguinis promoveri non dubitaret : suadebat etiam ut in culcitrâ corio tectâ æger potiùs dormiret, supinus non nisi rarissimè jaceret, lac aquæ permistum ut potaret, Panatellâ, oryzâ lacti incoctâ, pomis coctis, sive solis, sive aquæ fontanæ intritis, & sacchare edulcoratis vesceretur. Medicamenta ordinabat sequentia.

℞. *Fl. Rosf. rub.* ʒ vj.
Cort. inter. Querc. ℥ ß.
Sem. Plantag. parum contus. ʒ iij.
Aq. Font. ℔ ij.

Sp.

Sp.Vitriol.q.ſ.ad gratam aciditatem.

Infundantur in vaſe clauſo calore leni per quatuor vel ſex horas.

Colat. add. aq. Cinnam. hord. ℥ iij. *Sacch. albiſſ.q.ſ.ut f.Tinctura guſtui grata, de qua ſæpiuſculè bibat die noctuque.*

Enema è lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur hora à meridie ſecunda, & hora ſomni ſequens Hauſtus propinabatur.

℞. *Aq. fl. Paralyſ. Plantag. Cinam. hord. an.* ℥ ß. *Aceti ſtillat.* ʒ ij.

Syr. de meconio ʒ vj. M.

Die ſeptimo, ſymptomatis vix ſe remittentibus, enema jam deſcriptum ſingulis diebus injiciendum curabat Medicus, tum etiam Emulſionem, Hauſtumque ad hunc modum præſcribebat.

℞. *Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an.* ʒ ij. *Sem. cydon. Papav. alb. an.* ʒ i ß.

Amigd. dulc. excort. n. iiij.

contundantur ſimul in Mortar. marmor. ſenſim affundendo Aq. Hord. ℔ i ß. *colat. add. ſacchar. Cryſtall. q. ſ. Emulſio, de qua bibat cochl.* xij. *quarta quaque hora.*

℞. *Aq fl. Paralyſ. Nymph. germin. Querc. Plantag. an.* ℥ ß.

Aceti ſtillat. Aq. Cinam. hord. an. ʒ iij.

Con-

Confect. de Hyacinth. ʒ ß.
Syr. de meconio ℥ i.
M. f. Haustus hora somni sumendus.

Die octavo, cùm adhuc instaret Febris, sanguis Vrina immistus copiosiùs exiret, & Petechiæ in præmemoratis partibus numerosæ comparerent, omnia hæc symptomata à sanguinis calore, tenuitate & acrimonia, oriri conjectans, sanguinem secundâ vice detraxit, liberaliorem cerevisiæ tenuis usum, cui Vitrioli spiritus ad gratum acorem priùs instillabatur, concessit: quam cùm fastidiret æger, Possetum è succo limonum & lacte ei indulsit, uti etiam limonum pulpam in taleolas divisam & sacharo involutam. Addebat & sequentia.

℞. *Conf. Lujul. Cynorrhod. an.* ℥ ß.
Confect. de Hyacinth. ʒ iii.
Diascord. ʒ i ß.
Corall. rub. præparat. sang. Dracon. Bol. Armen. an. ℈ i.
Syr. è Symphyt. & Pilosell. an. q. s. ut f. Opiata, de qua capiat quantit. Avellanæ sexta quaque hora, superbibendo haustulum seri lactis succo limonum facti & sacch. alb. edulcorat. Vel Decocti Vulnerarii Spiritu Vitrioli acidulati.

Hau-

Haustus hesterna nocte præscriptus repetatur cum Syr. Mecon. ʒ x.

Nono die Petechiæ paulatim evanescebant, Urina minùs sanguine scatebat, quique inerat sanguis faciliùs separabatur, & matulæ fundum libentiùs petebat: hortabatur itaque ægrum ut in Remediorum horum usu perseveraret, & diebus aliquot elapsis sequentia adjiciebat, ad eundem scopum collimantia.

℞. *Conf. Ros. rub. per setaceum traject. & Vitriolat.* ℥ iv.

Balsam. Lucatel. ℥ ij.

Bol. Armen. Sang. Dracon. Spec. Electuar. Diacorall. an. ʒ i.

Syr. è Corall. q. s. ut f. Elect. de quo capiant. Nuc. Moschat. bis de Die, superbibendo haustum Emulsionis sequentis.

℞. *Sem. Lactuc. Portulac. an.* ʒ iij.

Cydon. ʒ i ß.

Papav. alb. ℥ ß.

Amyg. dulc. excort. n. v. *contund. in mortar. marmor. sensim affundendo Aq. Plantag.* ℔ ii. *Aq. Cynam. Hord.* ℥ ii. *Colat. add. Sacch. q. s.*

His remediis, favente Numine, æger intra septimanas tres à Febre & horrendis illis

quæ

quæ memoravimus symptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urina tum colorem naturalem tum consistentiam recipiente, paulatim ad sanitatem & vires pristinas rediit.

Quamvis autem symptomata ista jam dicta Febri continuæ accrescerent, non verò illi morbo de quo nos suprà egimus; cùm tamen quoties utrumlibet ea comitantur, à vehementi inflammatione & sanguinis nimiâ attenuatione, unde sanguis per oscula vasorum quasi vi exigitur, semper ortum ducant; nullus dubito quin par Methodus in tantâ causarum paritate omnino sit adhibenda, quantùm sc. fert utriusque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hîc subnectere. Quam quidem si quis vel mihi infensissimus, (cùm tamen alienos mores è propriis æstimans, nullum inimicum habere sperem) præstiterat, tamen veritate victus, præclarissimam eam fuisse omnium, quas unquam novi curationum, lubens faterer: quum jamdiu compertum habeam quàm sit fatale Febricitantibus sanguinem cum Urina excernere. Cùm verò idem

idem amicitiâ mihi ſit conjunctiſſimus, quanto cum animi prolubio & Veritati & Viri Amantiſſimi famæ mihi litandum erat? Hic enim ille eſt qui cùm pauci admodum me vel minimum quid in re medicâ ſive indagandâ ſive etiam excolendâ profeciſſe aſſerere auderent, maledicorum torrenti ſe medium objicere ſuſtinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam inſigni devinctus, nunquam tamen niſi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cùm perinde ferè ſit improbum ſive opprobrio ſive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate diſcedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, ſi Virum hunc ego nemini, inter eos qui mihi hactenus innotuêre, probitate ſecundum fidenter affirmaverim, cùm in tot annorum ſpatio quibus eo familiariter uſus ſim, nec dicto quemquam lædere, quanto minùs facto, ſibi permiſerit. Quantum verò in eâ quam profitetur Arte præcellat, modò Deus vitam ei concelſerit, brevi ſatis eluceſcet; cùm Eruditioni haud vulgari qua omnes Medicinæ tam Antiquæ quàm Modernæ tractus per-

perlustraverit, exquisitissimam in subtilioribus Praxeos minutiis indagandis solertiam (sine qua nemo unquam Medicinam merita cum laude faciet) cautus attulerit: Unde etiam Ægrorum suorum votis, Bonus Felixque cum primis respondet.

Hæc demum sunt quæ ipse de hoc morbo sentio, quæ non mihi suggessit phantasiæ imaginatricis temeritas, sed Phænomena Practica edocuêre. Neque sanè capio quî fieri possit ut fallatur is qui cogitationes suas omnes merâ ac nudâ ejus sive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam sibi perdiscendam & cum laude exercendam proposuit: aut è contrà quî possit fieri ut non tam in ipso se quàm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam disperdit, quæ cum Praxi nihil prorsus habent commune. Et sicuti haudquaquam faustus probusve navis ad Clavum Gubernator fuerit ille, qui non tam ad brevia & saxa submarina agnoscenda evitandáque, quàm ad causas Fluxûs Refluxûsque maris speculandas animum adverterit, (quod quidem cùm Philosopho sit dignissimum

ſimum, ab eo tamen perquam eſt alienum, cui id tantum nogotii datum eſt ut navis non ſubmergatur) ita neque Medicus, cui non alia quàm curandorum morborum provincia decernitur, quātumlibet ingenio cæteriſque animi dotibus valeat, in Arte verè Medicâ proficiet, qui non tam in occultâ & tortuosâ illâ Methodo, quâ Natura morbos parit alitque (à quâ etiam eorundem Hiſtoria pendet) indagandâ, atque in remediis eidem adaptandis omnes animi vires intendat, quàm in curioſis & παρέργοις ſpeculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod ſpondet Medicina) ne hilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non ſolùm in causâ eſt quòd genus Humanum commodis illis & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuiſſet, ſed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potiùs ſit Ars, quàm Medendi. Atque eò tandem deventum eſt, ægris vivendum moriendumve ſit, prout Philoſophus vel conjectando ſcopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico ſemper eſt atque ancipiti,

cùm

cùm primi isti speculationum repertores, non minùs quàm eorum mancipia, & servum pecus, de cerebrosis istis commentis bello quasi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortasse omnium ipsam veritatem assequatur. Quamvis enim, si mentem seriò applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione suâ utatur organis deprehendere valeamus; modus tamen quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, semper latebit. Neque hoc mirum est, cùm longè (imò supra omnem humanum captum longè) credibilius sit nos misellos homunciones, ab illustri vitæ lucisque regione exulantes, methodum quâ in fabricandâ machinâ usus est sapientissimus Artifex, capere nullatenus posse; quàm Fabrum Ferrarium rudem prorsus & imperitum, nescire quo pacto concinnetur Automaton Horarum index, cujus structura & motus exquisitissimam artis elegantiam præ se ferunt. Sicuti de facto constat Cerebrum omnis tam sensûs quàm Motûs fontem esse, tum etiam & cogitationum & Memoriæ officinam, & tamen non est possibile à diligentissimâ ejus inspectione contemplatione-

neve mentem usque adeò illuminari, ut intelligere possit quo pacto substantia ita crassa & quasi pulpa quædam, neque operis, ut videtur, usque adeò affabrè elaborati, usui ita nobili & facultatibus tam præcellentibus queat sufficere, neque exinde assignare quis potis est, quâ ratione ex naturæ ejus vi & structurâ partium, sive hæc sive altera ista facultas necessariò fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus si addantur quæ in Historia Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, summam habes eorum quæ mihi hactenus innotuêre, eaque omnia diligentissimè, quod à me fieri potuit, trutinata atque expensa.

Accingo me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime,) ad ea exponenda quæ de Affectionibus Hystericis hactenus observatione comperi. Quas quidem, perobscuram & difficilem, præ cæteris qui homines vexant, morbis, diagnosin habere, tum etiam ægriùs curationem admittere, lubens fateor. Attamen ut potero morem tibi geram, eâ, quę Epistolę convenit, brevitate: quam sanè à me exigit valetudo

letudo infirmior & quasi vacillans, hâc præsertim anni tempestate, quâ mihi verendum est, ne si pertinaciùs cogitationibus indulsero, Podagræ mox paroxysmum accersam. Paucis itaq; expediam quę hîc habeo dicenda, methodo, quâ uti soleo, insistens; brevem sc. morbi Historiam tradens secundùm vera Naturæ Phænomena; tum etiam medendi rationem subnectens quæ mihi optimè cessit, quamque non tam librorum lectio, quàm experientia propria Magistra haudquaquam infida, jam olim suggessit.

Hic morbus, si rectè calculum pono, Chronicorum omnium frequentissimè occurrit; & sicuti Febres cum Appendicibus suis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos simul sumptos si comparentur, complent, ita Affectus Hysterici (vel isti saltem qui eo nomine insigniuntur) ad reliquæ partis Tertiæ dimidium assurgunt, hoc est, Chronicorum pars media sunt: Fœminarum enim paucissimæ (qui sexus Adultorum dimidia est pars) ab omni horum affectuum specie prorsus liberæ sunt, si istas excipias quæ laboribus assuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci

ex iis Viris qui vitam degentes ſedentariam chartis ſolent impalleſcere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retro Antiquitas ſymptomata illa Affectibus Hyſtericis adnaſcentia Utero ſemper vitio verterit, ſi tamen Affectiones Hypochondriacas vulgò dictas, quas Splenis aut Viſcerum neſcio quorum obſtructioni imputamus, cum mulierum Hyſtericarum ſymptomatis conferamus, vix ovum ovo ſimilius, quàm ſunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum eſt Fœminas multò crebriùs hoc morbi genere corripi quàm ſolent Mares, non quòd ſe Uterus magis malè habeat quàm alia quævis corporis regio, ſed ob cauſas infrà explicandas.

Sed nec ſpectabilior eſt hujus morbi frequentia, quàm varietas illa multiformis quâ ſe oſtendit, & nullos ferè non æmulatur ex iis affectibus quibus atteruntur miſeri Mortales. Quamcunque enim corporis partem inſederit, ſymptomata, qualia ei competunt parti, ſtatim producit: Et niſi Medicus tam ſagaci quadam ſolertiâ & Δεινότητι, quàm in Arte peritiâ valeat, fraus ei fiet, atque iſta ſymptomata à

mor-

morbo aliquo essentiali hujus vel illius partis, non verò ab affectione Hystericâ, pendere arbitrabitur.

Quandoque v.gr. Capitis arcem occupans, Apoplexiam facit, quæ similiter Hemiplegiâ solvitur, eam omnino referens Apoplexiam, quâ tum ætate, tum mole corporis grandiores siderantur, & quæ ex eo nascitur quòd, Cerebri cortice pituitæ copiâ referto ac scatente, Spirituum Animalium meatus ac semitæ intercludantur: à qua quidem causa quæ fœminis Hystericis accidit Apoplexis, oriri nullatenus videtur, cùm easdem haud infrequens adoriatur confestim à partu, magnâ sanguinis vi simul ejectâ, & vel partui laboriosiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque Spasmos horrendos gignit, Epilepsiæ persimiles, Ventre & præcordiis guttur versùs intumescentibus, & nixus ita fortes edente ægra, ut licèt aliàs mediocrium tantùm fuerit virium, jam omni Adstantium ope vix retineri queat, incondita interim atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc species, quæ uteri strangulatus

vulgò audit, familiarior est, temperamento sunt ut plurimùm plus quàm solet sanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam exteriorem Capitis partem occupat, Pericranium inter Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantùm particulâ quæ transverso pollice contegi possit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc species Clavus Hystericus mihi est, istas præ cæteris fatigans, quæ Chlorosi laborant.

Nonnunquam in partes incidens Vitales, in vehementem Cordis Palpitationem excitat, ut quæ eam patitur fœmina pro indubitato habeat, sonitum Cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Hæc species eas maximè infestat quæ extenuato sunt corpore, & crasi minùs firmâ, quæque Extabescentium penè formam præ se ferunt; tum etiam Iuvenculas Febre albâ pallescentes.

Nonnunquam Pulmones obsidet, unde æger creberrimè tussit & ferè sine intermissione, nihil prorsus expectorans: & quantumlibet hæc Tussis species non ita

validus

validò nisu thoracem concutiat atque illa quæ Convulsiva dicitur, Explosiones tamen longè frequentiores sunt, æger præterea non ita sensu valet. Hæc autem Tussis Hystericæ species oppidò rara est, & fœminas pituitâ scatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in Colon, & regionem Scrobiculo Cordis subtensam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, Iliacæ Passioni haud absimilem; ubi ægra immodicè vomit, colluviem quandam Viridem, Bili, quam Porraceam appellant, ferè parem, nunc etiam insoliti alicujus coloris, rejiciens. Sæpe etiam postquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoïcorum ἀπάθειαν expugnaret) & continuo vomitionis conatu tantùm non fuerit enecta, tandem Ictero intensiore omnem corporis superficiem ad instar croci tingente, solvitur Paroxysmus. Ægra interea diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandæ Sanitatis spem prorsus abjicit: quæ quidem animi dejectio & quasi desperatio quædam, non magis, quantum ego observavi, ab hac Hystericorum Affectuum specie sejungitur, quàm sive

Dolor sive Vomitus præmemorati. Atque hoc genus in istis præcipuè locum habet quæ corporis habitu laxiore crudoque sunt, tum & in iis quę Infantes grandiusculos, cum ingenti sui & naturalium vitæ staminum dispendio, sunt enixæ.

Quandoque hoc malum in alterutrum ex Renibus incursans, atrocissimo quem istic parit dolore, Paroxysmum Nephriticum omnino mentitur, idque non solùm doloris genere locoque quo sævit, sed & adscitis Vomitionibus immanioribus, tum etiam nonnunquam ex eo quòd dolor per Ureterum ductus propagetur. Ita ut ægrè admodum dignosci queat, utrùm hæc symptomata ab incluso Calculo, an verò ab affectu aliquo Hysterico enascantur, nisi fortè Casus aliquis acerbior ægræ animum paulo antequam corriperetur discrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, symptomata ista Affectioni potiùs Hystericæ quàm Calculosæ tribuenda esse docuerint. Sed neque Vesica ab hoc Pseudo-symptomate atque ementito Affectu immunis est, cùm non tantùm ipsa ab eo doleat, sed & Urina supprimatur, perinde ac si Calculus eam obstrueret, qui tamen

nu-

nullus eſt. Rariſſimè autem cernitur poſtrema hæc ſpecies Veſicam attingens; quæ verò Renum calculum imitatur, non ita raró. Utraque eas ſolet invadere fœminas, quarum vires repetitis ſæpe paroxyſmis Hyſtericis jam fractæ ſunt, & ſanitas corporis detrita.

Nunc in Ventriculum decumbens, continuas Vomitiones excitat; nunc etiam Diarrhœam, quoties ſc. in Inteſtina effunditur: at neutrum horum ſymptomatum ſequitur dolor, licèt in utroque perſæpe compareat dictus ille ſuccus viridis. Utraque hæc ſpecies iis familiaris eſt quas frequentiores paroxyſmi Hyſterici debilitaverunt.

Atque ut hic morbus omnes fermè partes internas infeſtat, ita etiam nonnunquam & Exteriores, carnemque muſculoſam occupat, maxillas ſc. humeros, manus, crura, tibias, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is qui tibias diſtendit tumor præ reliquis conſpicuus eſt. Cùm enim in Hydropicorum tumoribus duo hæc ſemper obſervari poſſint, ut tumor ſc. ſub veſperam ſe majorem exhibeat, tum etiam ut paſtæ inſtar

madentis, vestigium digiti fortiùs impressi formamque referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior est; nec digito cedit prementis, aut vestigium ullum manet. Plerumque etiam tibiarum alterutram tantùm inflat: de cætero sive magnitudinē spectes, sive etiam superficiē, Hydropicorum tumores ita ad amussimęmulatur, utęgrę se haud facilè ab ea quæ insedit sententiâ, dimoveri patiantur.

Sed neque ipsi Dentes (quod vix credas,) ab hujusce morbi insultu se possunt defendere: licèt neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, saltem qui percipi queat, dolori sive ansam præbuerit, sive vehiculum, qui nihilominus nec mitior est, nec contractior, aut expugnatu facilior. Isti verò tum dolores, tum tumores quibus afficiuntur partes exteriores, quas suprà memoravimus, eas præcipuè fœminas adoriuntur, quæ, longâ paroxysmorum Hystericorum serie ac impetu violento tantùm non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter omnia verò morbi hujus tormenta, nullum se tam crebrò ingerit quàm dolor in Dorso; quem certo certiùs persen-

ſentiſcunt quotquot vel leviſſimè hoc affe-
ctu tanguntur. Quinimo id habent effe-
ctum commune dolores prædicti, quòd illa
cui inhæſerant regio, etiam poſt eorum
diſceſſum, tenera ſit, & quaſi fuſtibus pro-
bè fuerit dedolata, tactum refugiat; quæ
quidem teneritudo ſenſim evaneſcit.

Hoc interim obſervatu digniſſimum eſt,
quòd non rarò notabilis quædam exter-
narum partium refrigeratio ſymptomatis
his omnibus viam quaſi ſternit, & ple-
rumque non niſi paroxyſmo finito diſpel-
litur: quam quidem refrigerationem haud
ſemel, illi ferè, quâ rigent cadavera, pa-
rem comperi, pulſu nihilominus rectè ſe
habente.

Addo, quòd Hyſtericæ ferè omnes,
quotquot ego hactenus tractavi; de ſpiri-
tuum dejectione ſive ſubſidentiâ (ut cum
illis loquar) conqueruntur; pulmonis re-
gionem indigitantes, quoties locum, in
quo hæc ſpirituum contractio ſeu ſubſiden-
tia ſentitur, volunt deſignare.

Demum mulieres Affectione Hyſtericâ
laborantes, nunc in riſum effundi, nunc in
lacrymas pariter immodicas ſolvi, nullâ
προφάσει manifeſtâ ſive illum, ſive has ex-

torquente, nemini non est notum.

Inter omnia verò quæ in hoc morbo comparent Phænomena, illud maximè proprium est atque ab eo ferè inseparabile, quòd sc. ægræ urinam subinde reddant planè limpidam ad instar aquæ è rupibus scaturientis, idque satis copiosæ; quod quidem ego sigillatim percontando, in omnibus ferè didici signum esse Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis Hystericos, in Maribus Hypochondriacos appellandos censemus. Atque in Masculis nonnunquam observavi, quòd mox ab excreto lotio coloris Citrini (imò proximo ferè temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepente perculsi, statim urînam, Crystallum claritate æmulantem, magnâ copiâ & impetu diu continuato ejecerint; eò usque se malè habentes donec urina pristinum colorem induerit, & paroxysmus simul evanuerit.

Quin & omnibus tam Hystericis, quàm Hypochondrîacis, quibus scilicet jam malum inolevit, id accidit, ut flatus quandoque nidorosos è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licèt moderatè

tan-

tantùm & pro ratione appetitûs, tum etiam aliquando acidum eructent, acetum sapore referens, quoties in os ascenderit; læsâ nempe utrobique concoctione, & succis proinde à naturali statu interversis.

Neque hoc tantùm nomine infelices sunt, quòd corpus ita malè affectum & quasi conquassatum, ad instar ædium ruinas undiquaque minitantium, tantùm non corruat & fatiscat, cùm magis adhuc animo ægrotent quàm corpore: Cùm enim desperatio planè insanabilis de hujusce morbi naturâ sit, indignantur admodum quoties aliquis vel minimam de sanitate recuperandâ spem injecerit; facilè interim credentes omnia se, quæcunque in homines cadere possunt incommoda, quæque adeò fert rerum natura, perpessuros; tristissima quæque sibi ominantes, atque timorem, iram, zelotypiam, suspiciones, & siquæ atrociora sunt animi pathemata, vel ex levissimâ, vel etiam nullâ prorsus datâ ansâ, arripientes, & sinu foventes irrequieto anxioque; ab omni interim gaudio, spe, lætitiâ abhorrentes: quæ si fortè occurrant, quando hæ raræ aves sunt, velocissimè avolant, animum interim haud

minùs vehementer exagitantia, qu in solent mœstiora illa πάθη; ita ut nullibi mediocritatem servent, in unâ levitate constantes; nunc amant præter modum, mox odio eosdem sine causâ prosequuntur; nunc hoc illudve sibi agendum proponunt, mox à proposito resiliunt, & quod cum eo pugnat aggrediuntur, sed neque hoc peragunt, ita animi pendentes, ut nunquam liceat quietâ mente consistere. Quodque in Superstitiosis asserit Orator Romanus, nostris hisce Melancholicis pulchrè quadrat. *Perfugium videtur omnium laborum & sollicitudinum esse somnus, at ex eo ipso pluri ma curæ, metusque nascuntur*; dum funera tantùm in somniis, & denatorum Amicorum umbræ repræsentantur. Ita tam animo quàm corpore excarnificantur, quasi hæc vita omnis Ignis esset Expurgatorius, in quo scelera alio in statu perpetrata jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantùm Maniacis accidit & furiosis, quos dicimus, sed etiam illis, qui, si hos animi impetus excipias, prudentiâ ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & sapientiâ orationis longè eos superant, quorum mentes his cogitationum

acu-

aculeis nunquam fuerint excitatæ. Ita ut non ſine ratione obſervaverit Ariſtoteles, Melancholicos cæteris ingenio præſtare.

At verò tam horrendus animi ſtatus, qualem ſuprà delineavimus, non aliis competit, quàm iis qui diu multùmque cum hoc morbo conflictati, tandemque ſubjugati, quaſi victas manus dant: maximè ſi res adve[illegible], animi mœrores, ſollicitudineſve, nimia in litterarum ſtudio aſſiduitas, atque animi contentio, cum pravâ corporis diatheſi conſpirantes, oleum camino adjecerint.

Dies me deficeret, ſi omnia quæ Affectus Hyſtericos gravant ſymptomata enumerare velim; tam diverſâ atque ad invicem contrariâ ſpecie variantia, quàm nec Proteus luſit unquam, nec Coloratus ſpectatur Chamæleon. Proinde rectè mihi videtur rationem ſubduxiſſe Democritus (quantumlibet in morbi cauſa hallucinaretur) ubi in Epiſtola ad Hippocratem miſſâ, diſertè aſſerit, *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumque calamitatum authorem eſſe Uterum.* Neque tantùm multifaria ſunt iſta, ſed nec regulâ aliquâ aut Typo uniformi ſe contineri patiuntur, quod

quod in aliis hominum Affectibus tamen usu venit, sed quasi farrago sunt quædam φαινομένων incomposita atque inordinata, unde perarduum est hujus morbi Historiam describere.

Causæ autem hujus morbi Procatarcticæ seu externæ, vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multò sæpius, violenta quædam animi commotio à repentino aliquo, sive iræ, sive doloris, sive etiam timoris, & similium Pathematum, insultu. Quoties itaque me consulunt Fœminæ de hoc illove corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoscendorum Axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo de quo conqueruntur malo, tum præcipuè fatigentur, cùm tristitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habeat; quod si annuerint, jam satis superque mihi constat morbum in hâc, de quâ agimus, Tribu censendum; præsertim verò si diagnosin id clariùs illustret, quòd sc. certis aliquot temporibus urinam limpidam & Crystalli æmulam, eamque copiosam simul excernant. His verò animi motibus, qui usitatiores sunt hujus morbi

bi προφάσεις, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inediâ pertinaciori, vel nimiæ humorum evacuationes, sive à sanguine intemperanter effuso, sive ab Emetico, aut Cathartico cui impares erant ægræ vires.

Iam verò ab hâc totius morbi imagine, secundùm vulgatissima ejus φαινόμενα depictam, proximo loco ejus Causæ Efficientes internæ sive προηγουμέναι mihi veniunt pensitandæ, quantum eas, ex omnibus quas descripsimus Circumstantiis simul junctis, expiscari valeam. Pendent ergo Affectiones istæ, quas in fœminis Hystericas, in maribus Hypochondriacas insignire libet, quantum ego judico, à spirituum Animalium ἀταξίᾳ, unde facto impetu in hanc illamve partem plus quàm pro ratâ densi nimiique feruntur, spasmos uti & dolorem excitantes ubi in partes sensu exquisito præditas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod se ingerunt, tum istius à quo abscedunt, functiones pervertentes; cùm utrumque ab hac tam iniqua partitione, quæ naturæ œconomiæ penitus adversatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem ἀταξίας origo atque causa

sa Antecedens, est debilior dictorum Spirituum Crasis, sive nativa ea fuerit, sive etiam advētitia, unde quàvis ἀνεφίσει dissipatu faciles sunt & eorundem systema nullo ferè negotio dirimitur. Quemadmodum enim Homo quidam Exterior conspicitur ex partibus sensui obviis compaginatus, ita proculdubio & Interior est quidam Homo è debitâ spirituum serie & quasi fabricâ constans, solo rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie corporis intimiùs conjunctus & quasi unitus, tanto ægriùs faciliùsve de statu suo dejicitur, quanto major est minorve ea, quam à natura sortimur, Principiorum constituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longè plures quàm Masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis destinatas) blanda donavit; Mares autem toroso corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colendâ, & repastinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque similibus, apti nati sint.

Dictam autem Spirituum ἀταξίαν hujus mor-

morbi causam esse, phænomena jam descripta satis probant; quorum præcipua tantùm attingam, à notissimo illo Affectu Hysterico, qui Uteri Strangulatus vulgò dicitur, initium faciens. Hîc jam Spiritus, facto quasi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, spasmos excitant per omnem quam transeunt regionem, ventrem inflantes ad instar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud est quàm partium spasmo tentatarum convolutio & quasi conglobatio quædam, quæ non nisi magnâ vi reprimi potest & coerceri. Partes interim externæ massaque carnea à spiritibus, jam aliò raptis, magnâ ex parte destitutæ, eò usque frigescunt persæpe, non in hâc solâ Affectûs Hysterici specie, sed in aliis omnibus (quod priùs adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis sanarum est, nec ægra ab hoc frigore de vitâ periclitatur, nisi illud ab evacuatione aliquâ enormiori præcedente originem ducat.

Idem etiam dici potest de violentiori isto Affectu Hysterico, qui externâ facie Colicam Biliosam, vel etiam Passionem Ilia-

Iliacam æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis Scrobiculo circumpositâ, unà cum immani materiæ herbam colore referentis, evomitione, discruciatur. Quod quidem symptoma haud aliunde nasci existimo, quàm à vehementi spirituum densè conglomeratorum in dictas partes impulsu, unde & spasmus, & dolor, & earum totalis facultatum subversio.

Neque ex eo quòd ista quæ in hoc Affectu sive per os, sive per sedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, statim conficitur, morbum hunc in humoribus residere, aut atrocissimum illum dolorem, ab humoris alicujus acrimonia partem cui inhæret dilaniantis, produci; quem idcirco pro minerâ morbi habeamus, ac proinde Remediis tam ἄνω quàm κάτω Catharticis radicitùs extirpandum censeamus. Etenim de facto constat ægritudinem illam quâ laborant Navigantes (à spirituum animalium agitatione ortam, in fluctuanti ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longiùs sunt provecti, qui-

quibus tamen ante ſemihoram ultimò elapſam non inerat Bilis hæc, quam Porraceam appellare libet. An non & Infantes in Paroxyſmis Convulſiuis, in quibus ſpirituum Animalium maximè res agitur, tam per ſuperiora, quàm per inferiora materiam ejuſdem planè coloris ejiciunt? Quibus addendum eſt id quod experientia ferme quotidiana docet, ſc. quantumlibet ejuſmodi ſive fœminas, ſive infantes iteratâ Catharſi exhauſerimus, attamen color jam dictus in eis quæ vel per vomitum, vel per ſedem exeunt, uſque viſetur. Quin etiam à Pharmacis tam Emeticis, quàm Catharticis frequentiùs propinatis uberior materiæ viridis naſcitur ſeges, cùm ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel neſcio quomodo iſtarum partium fermentum deſtruit ac pervertit, vel in ventriculum inteſtinaque vi ſpaſmorum ſuccum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejuſmodi coloribus inficere potis eſt. Chymiæ Sectatores, licèt nondum ita bene cum illis ſit, ut quæ in Organis ſuis πολυτέχνοις Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præſtent, quàm quæ contunduntur

duntur in Mortario, vel in ollâ decoquuntur, tamen curiosorum περιεργία eò usque gratificari norunt, ut duos liquores æquè limpidos clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi præstigiantes, possint exhibere. Et profectò ita lubrica est & evanida Colorum speculatio, ut nihil certi ex illis de corporum in quibus apparent naturâ, queat deprehendi. Neque magis sequitur ea quæ colore viridi sunt, acria esse omnia quàm omnia quæ sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undiq; perpensâ, satis liquet dolorem immanissimũ qui hâc Colicâ Hystericâ laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem, à Spiritibus nimio impetu in partes sub cordis Scrobiculo positas incursantibus, atque easdem spasmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud quod superiùs Clavi Hysterici nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quasi punctulo concentrantur, dolorem haud minùs perterebrantem, quàm si Clavus ferreus in caput vi

adi-

adigeretur, accersentes, unà cum insigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab universo corpore quasi in punctum contractio non multùm abludit ab istâ radiorum Solis collectione quæ fit ope Vitri Incensorii: utque hi vi unitâ exurunt, ita & isti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quasi discerpentes lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hac inordinata Spirituum agitatione sanguinem perturbante, exoritur Symptoma illud, tam Hystericis, quàm Hypochondriacis haud insolens, ut suprà notavimus, quòd nempe sæpenumerò urinam reddant claram limpidamque simul & copiosam: cùm enim sanguinis œconomia subinde interpellatur, quod importatur serum satis diu retinere nequit æger, sed illud priùs dimittit, quàm istis particulis salinis quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, imprægnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis qui, cùm plus satis liquoris, maximè tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidissimum excernunt. Quo in casu sanguis ab ea seri quantitate, cui retinendo prorsus

ſus impar eſt, planè devictus, illud omnino limpidum amittit, necdum à corporis ſuccis infectum, ob moram juſto breviorem.

Tertius jam agitur annus à quo Nobilis quidam me ſibi Medicum volebat, qui Colicam Hypochondriacam pati mihi videbatur, ad Paſſionem Iliacam ferè accedentem doloreque & vomitu enormiori; quo morbo diu multùmque fuerat vexatus, & tantùm non fractus. Per omnem morbi decurſum ſedulus animadverti, quòd ubi peſſimè ſe habuerit, urina limpida & exors coloris ſemper fuerit, quando verò paulo meliùs, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conſpexi quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reſervatam, Citrino colore præditam: lætus ipſe hilariſque cibum ex ἀπέπτοις aliquem jam aſſumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo ſuperveniens quidam eòuſque bilem commovebat ut extemplò ægrotans, Matulam depoſceret, quam urinâ limpidiſſimâ cryſtallum colore æmulante, ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus ſanguinem ita mo-

molestantibus pendet Ptyalismus ille Hystericis familiaris, cùm ad multas Septimanas salivam expuant tenuem, perinde ac si Unguento ex Mercurio fuerint delibutæ; durante enim hoc turbido sanguinis statu in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is est, serum motum hunc inversum fortè sibi vendicans non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, sed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per Ductus Salivales salivæ formâ prodit. Idem dici potest de nocturnis istis sudoribus quibus fœminæ Hystericæ nonnunquam perfunduntur, qui non ab aliâ causâ fluunt, quàm à seri sanguinis diathesi, quâ in corporis habitum gestit effundi, ob modò memoratam sanguinis ἀταξίαν.

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in Affectibus Hystericis, luce clarius est, illud ex eo accidere, quòd Spiritus suam in illis stationem deserentes, se nimio opere in hanc illamve partem inserant: Nec est dubitandum quin tam Fletus, quàm Cachinnus, quem tollunt haud raro Hystericæ, etiam nullâ datâ ansâ, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa,

gana, quæ his functionibus Animalibus inſerviunt, magnâ vi pulſantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rariùs id eveniat, Fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accerſebar aliquando ad Virum tam ingenio, quàm genere nobilem, qui non niſi paucis diebus à Febre convaluerat, alterius Medici conſilio uſus, qui & ſanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi veſtitum conſpexerim, & de rebus quibuſlibet cum judicio diſſerentem audierim, rogabam quorſum me conveniret; reſpondit Familiaris quidam ejus, modò expectarem pauliſper, res ipſa loqueretur; conſidens itaque & ſermones cum ægro trahens, mox obſervavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebra (uti ſolent Infantes moroſiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas ſolvi Lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu ac ſuſpiriis tantùm non Convulſivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò pòſt detumuit prorſus. Hanc ego Affectionem à ſpirituum ἀταξίᾳ, (partim à morbi diuturnitate, partim

partim ab Evacuationibus, quas θεραπεία necessariò exigebat, orta) pendere existimabam: partim etiam ab exinanitione, & abstinentia à carnibus, quam etiam ad dies aliquot posteaquam convaluerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidiva præstaret securiorem. Hinc eum pronunciavi extra omnem Febris aleam jam constitutum; symptomaque prædictum, inanitioni tantùm deberi: ac proinde suadebam ut pullum Gallinaceum assum in prandium juberet parari, simul Vinum modicè hauriret; quo facto, & carnibus deinceps moderatè vescens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulsivum passus est.

Vt tandem finiam (cætera enim quæ in hoc morbo spectantur Phænomena jam missa facio) ab hac ipsa Spirituum inordinatione nascitur perturbatio illa, & varians subinde tam animi quàm corporis intemperies, quæ tum in Hystericis, tum Hypochondriacis dominatur: cùm enim utrisque desit ea spirituum firmitas, quæ in robustioribus, atque iis quorum facultates jugi spirituum vegetorum subsidio actuantur, semper invenitur, impressiones rerum minùs gratarum nequeunt perfer-

re, ſed vel irâ vel dolore ſubitò perciti, perinde ſunt irritabiles atque illi quorum ἡγεμονικὸν mollius & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum ſive ſeries, ſive mora tandem reddidit. Etenim Animi robur & conſtantia, quamdiu hoc corporis luto is incruſtatur, à firmitudine Spirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem ſupremum in Scalâ materiæ gradum conſtituunt, in ipſo Entis Immaterialis confinio poſiti: Cùmque Animi compages, ſi fas eſt ita dicere, longè magis affabra ſit & delicata quàm eſt corporis ſtructura, utpote quæ in harmoniâ facultatum pręſtantiſſimarũ & penè divinarum conſiſtat, ſi hujus σύστασις quoquo morbo fuerit interrupta conturbataque, major inde ſequetur ruina, quanto præcellentius erat & magis exquiſitum opificium, dum integrum perſtaret. Et hic quidem Miſerorum quos depinximus, animoque fractorum ſtatus eſt: cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel inſolentiſſimi Stoïci Decretum, quàm ὀδονταλγίαν præcaverit is, qui firmiter ſtatuerit, ſe nullo modo permiſſurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis

Satis itaque jam constat opinor, omnem hunc morbum ad Spiritus Animales non ritè dispositos referri debere; nec à semine aut sanguine menstruo corruptis (quod asserunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à succorum nescio quâ perversa depravatione, sive etiam humorum acrium congestione, ut alii volunt, sed ab iis quas modò assignavimus causis. Quod enim morbi fomes in materiâ non delitescat, unicâ hac instantiâ satis elucescet. Fœmina v.gr. quæ rectissima semper valetudine uti solet, modò delicatula sit illa & teneriore corporis habitu, si fortè errore aliquo, sive Emetico, sive Cathartico quovis fortiore nimiùm fuerit debilitata exhaustaque, certo certius symptomate aliquo, ex iis quibus hic morbus stipatur, mulctabitur; quod tamen ejusmodi Vomitio vel Catharsis amoliretur magis quàm invitaret, si morbi minera in humore contineretur. Idem dici potest de immodico sanguinis dispendio, sive phlebotomiâ is fuerit extractus, sive in puerperio debito copiosiùs manaverit, uti & de exinanitione, & justo longiore à carnibus

abstinentia; quæ omnia ad Affectus Hystericos præcavendos potiùs facerent, quàm ad eosdem accersendos, si illorum fomes in materiâ aliquâ involveretur: cùm è diverso, non alia causa ita constanter pariat hujusmodi Affectus, ac solent dictæ Evacuationes.

Quamvis autem satis pateat originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod res est) spirituum ἀταξίαν illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tam illarum partium functio, quæ vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quàm earum quæ illis privantur, omnino pervertatur. Cùmque harum pleræque Organa sint quasi Separatoria, excipiendis Cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo lædantur, fieri non potest quin ingens fæculentiæ colluvies accumuletur; quæ quidem eliminata fuerat, totaque proinde sanguinis massa depuratior, si singula organa munus suum explevissent, cui nullo modo defuissent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Huic ego causæ adjudico Cache-

chexias insigniores, ἀνορεξίαι, sive Appetitûs prostrationem, aliamque omnem malorum Lernam in quâ immerguntur Misellæ quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia à succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia depluentibus, succrescunt. Hujus farinæ est Hydrops Testium in fœminis quæ jam diutiùs affectu Hysterico laboraverint, natus à succis depravatis è sanguinis massâ in Organa rejectis; unde perversis eorundem facultatibus, primò steriles fiunt mulieres, & destruitur prorsus œconomia partium, indeque serum & sanies gignuntur, quæ non tantùm Nodulos ovaque Testium infarciunt, sed etiam in Tunicarum interstitia se insinuantia, Testes in molem ingentem elevant, quod in earum dissectionibus cernitur quæ hoc morbo pereunt. Diathesis interim Hysterica horum aliorumque humorum similium causa est primaria, quamlibet ejusdem cum illâ prosapiæ non fuerint.

Quemadmodum in Febre Quartana quâ vel pancraticè valens quispiam corripietur, si modò duos tresve dies in locis paludosis ac lacustribus egerit; primò,

ſpirituoſum quoddam μίασμα morbi hujus ſanguini imprimitur, quod diuturniùs inhærens, læsâ tandem naturæ œconomiâ, omnes corporis ſuccos inquinat, alienâ prorſus indole eos imbuens; unde æger (maximè ſi ætate grandior fuerit ac in ſenium jam vergeat) Cachexiis aliiſque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus ſuperveniunt. Quæ tamen Febres non ſunt profligandæ remediis quibus rectiſſimè expurgantur hujuſmodi humores, ſed Specificis iis quæ abigendis iſtis Febribus immediatè dicantur.

Ex omnibus quæ nos hactenus congeſſimus abundè mihi conſtare videtur, præcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam eſſe, quæ ſanguinis (qui ſpirituum fons & origo eſt) corroboratione indigitat; quo facto ſpiritus invigorati eum ſervare poſſint tenorem, qui & totius corporis, & ſingularum partium œconomiæ competit. Cùm verò hæc ſpirituum ἀταξία (quod ſuprà fieri poſſe conceſſimus) morâ longiore humores vitiaverit, è re fuerit eoſdem jam corruptos & Phlebotomiâ & Catharſi priùs imminuere, quàm ad ſan-

gui-

guinem corroborandum nos accingamus; quem quidem ſcopum vix aſſequi poterimus, quamdiu fæculenta humorum colluvies ſe mediam, quaſi obicem, interpoſuerit. Quandoquidem autem Dolores atrociores, Vomitiones, & Diarrhœæ enormes ita nonnunquam efferefcant, ut inducias non ferant uſquequò primariæ illi fortificandi ſanguinis Intentioni poſſit ſatisfieri, quandoque ab effectis conſopiendis (miſſâ aliquantiſper causâ) Curationis tela neceſſariò ordienda eſt; Exhibito ſc. Medicamine Anodyno: dein ſpiritibus, quorum craſis infirmior morbi cauſa eſt, rectificandis opera danda eſt, quo ejuſmodi ſymptomatis deinceps occurratur. Cùmque experientia doceat permulta eſſe quæ fœtoris exhalatione repellendis ſpiritibus ſeditionem molientibus, & in loco ſuo continendis apta nata ſint (quæ idcirco Hyſterica audiunt) neque illa ſunt negligenda quoties dictis Intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in brachio ſecari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in quibus Venæſectio & Ca-

 tharſis

tharsis celebrantur, ita planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus ruere, sibi videatur, cùm dictæ Evacuationes tumultu concitato ἀτάξίαν promoveant; quâ de re ægram diligenter præmoneo, ne animum despondeat, suadente morbi Genio: utut fuerit, vitiosi isti humores, quos à morbo diuturniore coaggeratos supponimus, quadantenus sunt detrahendi antequam primarię Intentioni percommodè satisfacere queamus. Post has Evacuationes, ad sanguinem confortandum & proinde etiam spiritus ex eo prognatos, Remedium aliquod Martiale seu Chalybeatum ad dies triginta præscribo assumendum, quo non aliud certius hîc votis respondet. Etenim massæ sanguineæ, jam effœtæ & languescenti, volatile quoddam Fermentum, ceu calcaria, subdit, à quo excitantur & quasi eriguntur Spiritus antea jacentes & suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum, quòd quoties Chalybs in Chlorosi propinatur, pulsus derepente major fit & celerior, exteriora corporis incalescere, facies non ampliùs pallida & mortuis concolor, sed vivida cerni & sanguine purpurata.

Com-

Commodissimè verò, aut ego fallor, in substantiâ exhibetur; atque ut nec observavi unquam ipse, nec fando accepi, eum ita sumptum cuivis nocuisse, ita certiorem me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis-substantiam & feliciùs & breviore temporis spatio curationem absolvere, quàm si is quovis, ex iis qui vulgò feruntur, modo fuerit præparatus. Cùm tam in hoc quàm in aliis melioris notæ Remediis, id quandoque præstiterit Chymicorum officiosa sedulitas, non tantùm ut δραςικώτερα non sint, sed etiam à perversâ, eorundem diligentiâ & operâ plusquã otiosâ magis evilescant. Audivi etiam (quod si modò verum sit assertionem hanc nostram fortiter sustinebit) ipsam Mineram, prout à terræ visceribus effoditur, crudam efficaciùs in morbis subjugandis operari, quàm Ferrum ignem jam passum & fusione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem sit, me nondum experto, siccine se res habeat, an verò aliter. Id certò scio nullum Remedium præclarum atque ἐξαίρετον uspiam gentium fuisse procusum, quod non à naturâ præcipuas vires acceperit: unde Θεῶν Χεῖρας, non verò Hominum, præcel-

lentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quòd verò nativâ quidpiam bonitate præstans & efficaciâ, mirandos edat effectus, quâcunque demum formâ ingeratur testes hîc adduco. Par illud nobile, Papaveris lachrymam sive Opium, & Corticem Peruvianum. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quàm in iis seligendis appropriandisque, quæ Natura, suo igne elaborata atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantùm nobis agendum restat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, quâ vel eorundem substantia, vel saltem vis & efficacia meliùs corporibus nostris impertiri queat; cui muneri obeundo facultates nacti sumus plus quàm pares. Post Chalybis substantiam, ejusdem Syrupo lubentiùs & præ cæteris utor. Fit autem è ferri aut Chalybis limaturâ, in Vino Rhenano in frigido infusâ, usque dum vinum satis imprægnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum sacchari quantitate sufficienti in Syrupi consistentiam excoquendus est.

Nec mihi solenne est toto illo spatio quo ægra Chalybeata sumit, Catharticum ali-

aliquod ſtatis intervallis exhibere. Cùm tam in genere Hyſterico, quàm Hypochondriaco, Chalybis vires à Cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium ſit, ut ſpiritus in ordinem redigam, atque eorum ſyſtema redintegrem firmemque, quod toto vix Octiduo reſarciveram Chalybis ope, Cathartico vel leniſſimo exhibito die unica rurſus demolior; atque ita diruta extruendo, atque à me extructa ſubruendo, & ægros & operam ludo, vanus & infelix Ardelio. Qui quidem mos cùm etiam in uſu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Ferri mineræ ſunt participes, haud mihi dubium eſt eaſdem exinde minùs efficaces reddi. Non ſum neſcius quoſdam fuiſſe ſanatos Catharticis non tantùm intercalatis, ſed etiam quotidie cum Chalybe propinatis; quod tamen non tam Medicis prudentiam, quàm Chalybis virtutem ἐνεργητικὴν mihi comprobat, cùm, ſi ea omittatur, breviori temporis ſpatio Curatio ſuccedat.

Neque ſanè video, in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, ſive potiùs quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio

ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum eſt, quin Inteſtina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è maſſâ ſanguinea humores noxios in ea ſtabulantes aliquantulum extrahant; è contrà tamen haud minùs certum eſt, quòd frequenter repetita in corporibus imbecillis (maximè verò in ætatibus tenellis) plurimum officiant; cùm ex hâc φροφάσει ingens humorum colluvies in viſcera eliciatur, atque iis in partibus depoſita fermentationes præternaturales invitet; ex quibus deinceps Tumores in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augeſcentes, quanto ſæpius æger purgetur. Atque id demum accedit, ut iſtæ partes præ imbecillitate & caloris nativi (jam ſub humorum onere quaſi obruti) defectu, tabe facilè afficiantur ac putreſcant. Quandoque etiam, œconomiâ viſcerum ob cauſas jam dictas penitus eversâ, Glandulæ præternaturales, ſenterio accreſcunt,&ad morté viam ſternunt. His rationibus adductus tutiſſimum Strumæ ſoboles, & id genus ſimilia Meeſſe judico in Infantibus poſt evacuationes univerſales, eaſque perpaucas, eò Indicationem Curativam dirigere, ut conforten-

tur.

tur sanguis & viscera. Quod Vinum Hispanicum vel solum, vel Herbis corroborantibus alteratum efficere potis est, modò manè & serò cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) satis diu exhibeantur. Atque hoc quod innui diligenter advertendum volo, cùm non paucos infantes atque pueros à Catharticis sæpe repetitis (quæ fortè ventris tumor invitaverat) interemptos fuisse satis sciam. Sed hęc obiter.

Si quis objecerit, limaturam Chalybis, nisi æger subinde fuerit expurgatus, in visceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere posse; respondeo primùm me nihil unquam tale in quoquam deprehendisse: deinde longè verisimilius esse eandem muco & excrementitiis partium humoribus involutam unà cum istis tandem omnem elabi, quàm medicamentis purgantibus exagitatam, quæ astrictiones insolitas, & Viscerum torsiones contractionesque afferunt; quâ quidem compressione, Chalybis particulæ viscerum tunicis impactæ in iisdem penitius defigi possunt.

Interea dum Chalybs administratur (ad confortandum sc. sanguinem & spiritus

Anima-

Animales) Remedia vulgò dicta Hysterica in usum quasi obiter revocanda sunt, idque eo modo atq;eâ formâ quę maximè cõveniunt ægris; quæ quidem si in formâ solidâ fuerint deglutita à minùs fastidiosis, potẽtiùs lõgè spiritus in officio & loco suo retinebunt,quàm si in liquida hauriantur, hoc est,sive Decocta, sive Infusa. Ipsa enim substantia ventriculum diutiùs sapore suo afficit, & corpus inficit penitiùs.

In summa, Indicationibus , quas suprà attigi, universis satisfacturus, paucula hæc & vulgaria præscribere soleo ; quæ licèt nihil magnifici præ se ferant, ut plurimùm tamen id præstant quod volo.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad ℥viij.

♃ *Galban. in tinctura Castor. solut. & colat.* ʒ iij.

Tacamahac. ʒ ij.

f. Emplast. Umbilico admovendum.

Sequenti manè aggrediatur usum sequentium Pilularum.

♃ *Pilul. Coch.maj.* ℈ ij.

Castor.pulv.gr. ij.

Balsam.Peruv.gutt. iv.

f. Pilula n. iv. *Cap. hora quinta matutina super-*

superdormiendo. Repetantur per tres alios dies.

℞. Aq. Ceras. nigr. Ruta, & Bryon. comp. an. ℥ iij.

Castor. in nodulo ligat. & in vitro suspens. ʒß.

Sacchar. Cryst all. q. s. f. Iulapium, de quo capiat cochlearia iv. *vel* v. *in omni languore.*

Post Pilulas Purgantes modo suprà descripto sumptas, utatur & sequentibus.

℞. Limatur. Chalyb. gr. viij. *cum s. q. succi Absynth. inspissati ; f. Pilula n.* ij. *sumat summo manè, repetanturque hora quinta pomeridiana, per dies* xxx. *superbibendo haustum Vini Absynthitis.*

℞. Myrrh. elect. & Galban. an. ʒiß.

Castor. gr. xv.

Assa fœtid. ℈ ß. *cum s. q. Balsami Peruviani.*

f. Pilula, è singulis Drachmis xii. *sumat* iii. *singulis noctibus, superbibendo Aq. Bryon. comp. Cochlear.* iii. *vel* iv. *per totum decursum hujus processûs.*

Sin autem Pilulæ ultimò præscriptæ ventrem moverint, quod in corporibus quæ facillimè purgantur præ Gummi quę insunt quando-

quandoque fit, tum sequentes substituantur.

℞. *Castor.*℥i.

*Sal. succin. volatil.*ʒ ß. *cum s. q. extract. Rutæ.*

f. Pilulæ exiguæ numero xxiv. *cap.* iii. *singulis noctibus.*

At ubi symptomata mitiora sunt, & res sine Ferro introsumpto transigi posse videatur, (in minore sc. morbo) satis habeo sanguinem mittere, atque alvum solvere ad dies tres quatuorve, ut suprà diximus; Dein Pilulas Hystericas alterantes præmemoratas manè & serò per x dies capiendas imperare. Quæ quidem methodus in morbo leviore raro à scopo aberrat.

Seriò interim animadvertendum est, nonnullas fœminas Idiosyncrasia quadam ab Hystericis illis medicamentis (quæ plerisque hujus morbi symptomatis levamen afferunt & solatium) ita penitus abhorrere, ut non solùm non juventur, sed etiam insigniter ab eorum usu lædantur. In his itaque omnino sunt omittenda ista: Φύσεως γδ' ἀνἰπρατἴάσης, ut divinus Senex, κενεὰ πάντα. Invitâ Minervâ nihil quicquam moliendum.

Quæ

Quæ quidem Idiosyncrasia adeò insignis ac frequens est, quòd respectu ad eam non habito ægræ in discrimen vitæ conjici possint; idque non solùm quoad Hysterica, sed quoad multa Remedia alia: Cujus impræsentiarum instantiam unicam adferam. Fœminæ nonnullæ Variolis laborantes Syrupi è Meconio usum ferre non possunt, utpote à quo Vertigines, Vomituritiones, & id genus symptomata ad affectus Hystericos pertinentia, accersantur, quibus tamen Laudanum Liquidum apprimè conveniat. Quod & dum hæc scriberem in Adolescentulâ Nobili observavi, cui Variolis laboranti cùm sextâ ac septimâ nocte syrupum dictum exhibuissem, symptomata priùs memorata singulâ exhibitione ei ingruebant, neque pustularum inflammatio debito modo procedebat; sed cùm in posterum Laudano uteretur, à Symptomatis dictis prorsus immunis erat, faciei tumore ac pustulis indies augescentibus, &, quod non minùs læti ominis erat, anxietas ista, cum inquietudine quâdam tam mentis quàm corporis, (quæ quasi paroxysmus Variolarum solet esse) prorsus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur,

ægrâ

ægrâ mox vires atque animum exinde recipiente.

Quòd si sanguis usque adeò effœtus fuerit, tantaque proinde spirituum ἀταξία ut Chalybs præscripta methodo usurpatus malo vincendo par non sit, adeundæ Aquæ Minerales aliquę Ferri minerâ saturę, quales sũt nostrę Tunbrigienses, aut alię nuper repertæ. His enim Ferrum inesse videtur in principiis solutis, unde illarum virtus chalibeata intimiùs sanguini permiscetur, & potentiùs morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt Cinifiones imprudentiores.

Theriaca Andromachi vel sola, si crebrò diuque usurpetur, magnum est in hoc morbo Remedium. Neque verò in hoc solo, sed in aliis quamplurimis à caloris & Concoctionis sive Digestionis defectu ortis, omnium fortè potentissimum, quæ hactenus nobis innotuêre, utut à plerisque fastidiatur, quòd & pervulgata sit, & à tot jam sæculis cognita.

Vina Hispanica, Gentianâ, Angelicâ, Absynthio, Centaurio, Corticum Aurantiorum flavedine, aliisque corroborantibus infusis medicata, si ad aliquot cochlearia

ter

ter in die potentur, admodum conferunt, modò ægra tenui non fuerit biliosoque corporis habitu. Profectò vel Vini Hispanici simplicis liberalior haustus, hora somni quot noctibus, meo suasu propinatus Hystericis nonnullis perquàm salutaris fuit, cùm ex eo robustior universi corporis habitus redderetur, ipsæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ simul ac vegetæ fierent.

Ad hæc Peruvianus Cortex eximias mirandasque vires in sanguine & spiritibus confortandis invigorandisque habere nonnunquam deprehenditur, cujus Drachmam dimidiam manè & serò ad septimanas aliquot deglutitam, sanam firmamque corporis crasin (tam Viris Hypochondriacis, quàm Hystericis Fœminis diu multumque ægrotantibus, dejectâque jam quasi corporis œconomiâ) restituisse, ipse observavi. In nullo autem Hystericorum Affectuum genere feliciùs succedit, quàm in illo quo Spasmis afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortissimos & plusquam muliebres, pectora simul ferientes. Interim tamen confitendum est, quòd hoc medicamentum non ita certò crebròque huic

malo

malo succurrat, ac Febribus Intermittentibus. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præstet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipsi nos libenter utamur, tum Uxoribus Liberisque usurpandum imperemus, quoties res postulet; sunt tamen quibus haud minùs jam displicet, quòd tam certò subitòque morbos expugnet, quàm olim displicebat, quòd non nisi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum Optimi quique Viri, tum etiam præstantissima quæque ac δραστικώτατα Remedia semper ferè urgentur. Verumtamen ad hanc notam, seu Lidium Lapidem, indolem nostram licèt adductam experiri, atque exinde dignoscere, Hominesne boni simus, an verò probrosi; pro gradu sc. quo vel exultamus, vel dolemus ac ringimur, quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore, augetur.

Si quæ verò ex remediis suprà recensitis minùs conveniant, quod temperamento bilioso ac tenui præditis sæpe accidit, tunc Diæta Lactea possit usurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod primâ statim fronte mira-

mirabitur quis) cum Affectibus Hyſtericis diu conflictatæ, etiam iis qui omnes Medicorum conatus ſpreverant eluſerantque, tandem Lacte ſolo aliquandiu veſcentes convaluêre. Atque illæ quidem maximè quæ eâ ſpecie laborabant, quam ego Colicam Hyſtericam appello, quæ non niſi à Narcoticis potuit deliniri, quibus itaque per intervalla repetendis multùm aſſueverant hæ Fœminæ, dolore recrudeſcente ut primùm emarcuerit Anodyni virtus. Id verò in hâc Curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cùm Lac frigidum tantùm crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus uſu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui ſecum reputaverint, Lac cùm ſimplex omnino nutrimentum ſuppeditet, naturæ minus in coquendo negotium faceſſere, ſecus ac ſolĕt cibi ac liquores magis compoſiti; quòdque perfectiſſimam illam Concoctionem æqualis ſanguinis ſpirituumque craſis neceſſariò ſequatur. Illud etiam eſt animadvertendum, quòd non nuda Spirituum debilitas ad ſanguinis ſtatum comparatorum, ἀταξίας, quam patiuntur, cauſa ſit. Fieri enim

enim poteſt, ut infanti ſpiritus ſatis firmi robuſtique ſint pro ſanguinis ratione, qui tamen debitam ad ſanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Iam verò, cùm ex jugi Lactis uſu & Diætâ, quantumvis illa ſit cruda atque invalida, ſanguis mollior & tenerior evadet, ſi ſpiritus ab eo nati ſanguini pares tantùm ſint, ſatis bene ſe res habet. Non omnibus tamen contingit, quãtumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda ſuperare poſſe, quæ primis ferè diebus apportat, quòd nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis ſuſtentandiſque minùs ſufficiat.

At verò nihil ex omnibus quæ mihi hactenus innotuêre, adeò impensè ſanguinem ſpirituſque fovet firmatque, ac diu multùmque ſingulis ferè diebus equo vehi. Cùm enim in hâc Gymnaſticæ ſpecie impetus ferme omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vaſa Excretoria (quotquot fæculentiis, in ſanguinis maſſâ ſtabulantibus, educendis à natura inſtituuntur) ſita ſint; Quæ tanta functionum perverſio, aliave organorum naturalis impotentia vel

fingi

fingi poteſt, cui tot ſuccuſſationum millia eodem die ingeminata idque ſub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum uſque adeò deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuò effervefcat? Quæ verò ſive præternaturalis ſubſtantia, ſive ſuccus depravatus in aliquo harum partium ſinu recondi poteſt, qui non hoc corporis exercitio, vel in ſtatum naturæ conſentaneum perducatur, vel quaquaverſùm diſſipetur eliminetùrque? Quid quòd ſanguis perpetuo hoc motu indeſinenter exagitatus ac permiſtus quaſi renovatur ac vigeſcit. Quæ quidem methodus licèt Fœminis vitæ deſidi atque imbelli aſſuetis, minus accommoda ſit, utpote quæ à motu, maximè in principio, poſſint lædi, Viris tamen eſt aptiſſima, & ſanitatem præ cæteris conciliat.

Noſtrorum quidam in Sacris Antiſtes, Vir prudentià atque eruditione celeberrimus, poſtquam diu ſtudiis intemperantiùs incubuerat omneſque animi, qui permagnus ei eſt atque excelſus, nervos ſeriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in Affectum Hypochondriacum incidit; quo diutiùs laceſſente, omnia Corporis

poris Fermenta erant vitiata, Concoctionesque penitus subversæ. Medicamentorum Chalybeatorum tædium plus semel devoraverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Catharsi sæpe repetita, fuerat expertus: Uti etiam Antiscorbutica omnium generum, pulveresque Testaceos quamplurimos, sanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuata, tantùm non fractus, Diarrhœâ Colliquativâ (quæ in Tabe, aliisque Morbis Chronicis, ubi omnes omnino Digestiones sunt prostratæ, mortem anteire solet (demum corripiebatur. Ubi me tandem consuleret, statim mecum reputavi Pharmacis nullum ampliùs locum relinqui, cùm tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob causas suprà memoratas ut statim se Equo vehendum curandumque traderet; modico primùm itinere, quale ferre possit valetudo ita infirma, ut, nisi judicio valuisset rerum interiora altiùs penetrante, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuerat adduci. Rogabam autem ut quotidie in eo persisteret donec ex animi sententia convalesceret;

majora

majora indies ſpatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria aſcenderet quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati Viatores qui iter longiuſculum negotij alicujus gratiâ ſuſceperunt: Nullo interim ſive ad cibos, ſive potum, ſive etiam aëris tēperiem reſpectu habito, ſed ad inſtar Itinerantis omnia prout fors dederit exciperet. Ne longior ſim, hanc ille viam inceſſit, productis gradatim itinerum ſpatiis, donec tandem ad viceſimum, imò ad triceſimum uſque lapidem quotidie vectaretur: cùmque ſe longè meliùs habere poſt pauculos dies experiretur, ipſo rei eventu penè mirabili animatus in eodem curſu ad menſes aliquammultos perſeverabat; quo temporis ſpatio plura Milliarium millia, quod ipſe mihi narrabat, emenſus eſt, donec tandem non convaluerit modò, ſed ſatis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus. Neque magis Hypochondriacis prodeſt hoc exercitii genus, quàm Tabidis Phthiſicíſque, quorum nonnulli mihi ſanguine juncti multùm terrarum equo vectore peragrantes, ex meo conſilio, ſanitati ſunt reſtituti: cùm certò ſciam me vel Medi-

camentis quantivis pretii, aut alia methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis iisdem proficere potuisse, quàm si multis verbis hortatus fueram ut rectè valerent. Neque in levioribus tantùm malis, crebrâ tussi & macie stipatis, id remedium obtinuit, sed & in Tabe tantùm non deploratâ, ubi nocturnis sudoribus jam etiam accesserat Diarrhœa ista superiùs dicta, quæ Phthisi confectis mortis prænuntia solet esse, atque adeò ut plurimùm ultima rerum linea.

Atque hæc est Generalis hujusce morbi curandi ratio, qua causę originariæ, quæ est debilior sanguinis crasis, occurritur; ac proinde extra Paroxysmum tantùm locum habet. Quoties verò Paroxysmus invaserit adjuncto quolibet ex prædictis symptomate, si tale aut tantum sit malum ut inducias ferre nolit, donec, sanguine & spiritibus corroboratis, quasi per ambages sanari possit, confestim ad Remedia Hysterica ista confugiendum est quæ odore viroso ac gravi, Spiritus, ut dixi, exorbitantes ac desertores, in proprias stationes remandant, sive intra corpus sumantur, sive naribus admoveantur odoranda, sive exteriùs applicentur

plicentur; cujusmodi sunt Asa fœtida, Galbanum Castoreum, Spiritus salis Armoniaci, & quicquid est denique quod odorem tetrum admodum ingratumque spirat.

Hîc enim quod res est dicam. Quæcunque fœtent, ea omnia Intentioni huic apprimè inserviunt, sive natura, sive etiam ars ea putido odore donavit. Atque, ni fallor, Spiritus C. C. Sanguinis humani, Urinæ, Ossium, ac similium, inde præcipuas suas vires acquirunt, quòd, dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum ac malè olens, quasi essentiæ eorum intimiùs annexum. Quod pariter cernitur in fumis à Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cùm exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune singulæ Animalium substantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui si importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiatur, condensatus is in liquores istos abit ac convertitur, qui Spirituum Volatilium nomine insigniuntur, quique facultates eas facilè reportant quæ subjectis suis haud primitùs inerant; utpote qui Ignis solummodò

dò Creaturæ existunt, & singuli eorum eandem planè Virtutem cum cæteris nanciscuntur, ex quâcunque demum substantiâ (modò Animalis ea sit) procudantur extrahanturve.

Proximo loco animadvertendū est; quòd si paroxysmum comitetur Dolor aliquis intolerabilis in quâcunque demum parte, aut Vomitio enormior, aut etiam Diarrhœa, tunc præter Hysterica jam laudata, Laudanum in usum revocari debet, quod solum vires habet his symptomatis cohibendis prorsus pares.

At verò in iis doloribus sedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum est sedulò, ne illi sive Laudano, sive alio Paregorico mitigentur, non præmissis debitis Evacuationibus, nisi patientiam ferè humanam omnem vicerint. Primùm, quia tanta nonnunquam sanguinis & humorum copia est aggesta (maximè in Fœminis sanguineo, & Masculis propriore habitu præditis) quanta Narcotici vel efficacissimi, ejusque sæpius repetiti, operationem valeat sufflaminare. Unde in talibus sanguis è brachii venis necessariò est extrahendus, & Catharticum eis propinandum est, antequam

ad

ad Laudani usum accedamus; his enim ritè peractis, quod priùs, vel in maximâ dosi exhibitum, nihil proficiebat, jam in dosi mediocri scopum attinget. Deinde quia multiplici experientiâ edocti sumus, quòd quoties ægra paulatim Laudano assueverit, non præmissâ evacuatione debitâ, necesse habuit, ob dolorem mox ab evanescente remedii virtute denuò revertentem, Paregoricum rursus ingerere, idque quotidie ad annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus auctâ: ita ut nullo modo jam à Laudano abstinere queat, licèt omnes ab illo digestiones vitientur, & functiones naturales debilitentur. Quamvis non sentiâ Laudani usum sive Cerebro, sive Nervis, sive Facultatibus Animalibus immediatè nocere. Iudico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantia Anodynis debere præmitti: v.gr. Viraginibus & fœminis in quibus sanguis prædominatur, Vena secanda est, & alvus subducenda, præsertim si non jam à longo tempore paroxysmo fuerint correptæ. Si verò fœminæ debiliores, & quæ temperamenti à prioribus illis planè diversi sunt, hujusmodi paroxysmo & dolore affligantur, atque eo-

 dem

dem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet earum ventriculos Congio uno, plùs minùs, lactis Cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam dosin imperare sive Theriacæ Andromachi, sive Electuarii Orvietani, & cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi & gustui non ingrati cum paucis Laudani liquidi guttulis superbibenda.

Quòd si ægra jam pridem vomuerit, antequam accerseretur Medicus, & metus sit ne si Emeticis ulteriùs sollicitetur, in furorem agantur spiritus & ægræ vires nimiùm dejiciantur, hoc in casu Laudanum sine morâ propinari debet, eo dosis modo numeroque quæ symptomatis magnitudinem non tantùm exæquare possit, sed & vincere.

Duo autem hîc præ cœteris diligenter sunt notanda. Primò, quòd cùm semel post evacuationes justas & necessarias, Laudano uti cœperimus, eâ dosi, atque illâ toties repetitâ sumendum est istud Pharmacum, donec symptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantùm spatiolo inter singulas doses, ut quid prior præstiterit antè noscamus, quàm alteram repetamus.

mus. Sed de hoc fusiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorsus movendum est, nihil evacuandum, cùm vel mitissimum illud Enema è lacte Saccharato possit destruere quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem quàm vomitionem postliminio revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, suprà memorati importuni sint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & dosin ejusdem longè maximam & sępissime repetitam indicant, cùm ab inverso motu ventriculi peristaltico (quo in eo contenta versùs inferiora erant protrudenda) remedium Paregoricum priùs eliminetur per œsophagum, quàm opis aliquid afferre queat, nisi post singulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in formâ potissimùm solidâ; aut si in liquidâ detur, vehiculum ita parcum esse debet, ut ventriculum imbuat tantùm, & prae materiae inopiâ ab illo sursum evehi nequeat. v. gr. Guttæ aliquot in cochleari uno Aq. Cinamomi fortioris, aut similis. Monenda interim est ægra ut statim ab assumpto Laudano conquiescat,

ac caput præſertim quantum fieri poteſt immotum teneat; quando vel leviſſimus capitis motus præ cæteris omnibus Vomitionem provocet, unde medicamenti modò deglutiti jactura fit. Quinimo etiam ceſſante & quaſi perdomitâ Vomituritione, expedit Anodyno ad pauculos dies manè & ſerò exhibito, ceu injecto fræno, recidivam præcavere. Quod itidem poſt dolorem Hyſtericum Narcotico ſedatum, aut Diarrhœam, omnino obſervari debet.

Atque ita demum methodo jam traditâ & Dolori & Vomitioni ſymptomaticis mederi in promptu eſt; à quibus, cùm aliorum perſæpe morborum ſpeciem præ ſe ferant, Medicis faciliùs imponitur, quàm ab aliis quibuſlibet ſymptomatis, quotquot manum medicam depoſcunt, de quo pauca ſubjungam. V. g. in iſtâ Hyſtericæ Affectionis ſpecie jam deſcriptâ quæ Paroxyſmum Nephriticum imitatur, quis non videt quanta ſit paritas morbi utriuſque & ſimilitudo, tum quòd pars eadem utrobique doleat, tum quòd in utroque affectu vomiturant ægræ, cùm tamen à cauſis ita ab invicem variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant ſanari, ut quod

hoc lædat, in illo juvet,& è contrà:Si enim ſive Calculus,ſive Arenulę Renum ſubſtantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium conſenſu Vomitionem, nihil æquè conducet ac prælarga & frequens Cauſæ Antecedentis per Phlebotomiam revulſio,tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos Calculus excludendus eſt, Enematis Emollientibus ſæpenumerò repetitis, aliiſque ejus generis remediis internis:Quibus Medicamenta Diuretica,& Lithontriptica addenda ſunt. Iam ſi dicta ſymptomata à Calculo nullatenus oriantur, ſed à ſpiritibus Animalibus nimiâ copiâ Renes impetentibus (quo in caſu Paregorica tantùm indicantur, nec vel Enema è mitioribus, poſt primas Evacuationes, ſine periculo injicitur) in quanto vitæ diſcrimine verſetur infelix iſta de cujus jam corio luditur, non opus eſt dicere. Idem poteſt affirmari de Affectu illo Hyſterico qui ColicamBlioſam, vel Iliacam Paſſionem ſimulat. Hìc ubi pro conceſſo habeatur Affectum iſtum(licèt indolis omnino ſit diverſæ, imò contrariæ) Colicam Bilioſam eſſe, & ab humore acri in viſcera per Arteriarũ Meſentericarum oſcula excreto naſci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viri-

f 5 dis

mus, vel si quod aliud est remedium quod sanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitùs extirpet. Meum non est plurimas atque ingentes illas calamitates enumerare, quas Fœminis contigisse ipse novi, ubi Colica hæc Hysterica à Bile ortum ducere existimaretur. Verumtamen affirmo Evacuationes sæpe repetitas, quæ quidem in Colicâ Biliosâ omnino indicantur, dolorem vomitumque non solùm non compescere, sed irritare magis, spirituum sc. perturbationem, quæ vera horum symptomatum causa est, promovendo. Tandemque malum ad menses aliquot prolongatum, metathesi derepente in cerebrum factâ, desinit in Spasmos, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maximè, ubi post alias evacuationes diutiùs repetitas, suadente colore viridi eorum quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego observando didici, imprimis cavendum est ne Symptomata Fœminis Hystericis familiaria ab aliis quos sæpe æmulantur morbis, Diagnosi errante, putentur oriri.

Hìc non est reticendum, quòd præter errores jam recensitos, à quibus Fœminæ

Affectibus Hystericis obnoxiæ de vita periclitantur, permultæ insuper errore non minùs funesto dictis Affectibus multantur eâ tempestate, quâ hic morbus, licèt suâ naturâ non sit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγινομένων ac subsequentium haud paucas è medio tollat. Exempli gratiâ: Fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia fœliciter & secũdùm naturam cedũt: Obstetrix, sive rudis & imperita, sive jactabunda, & quàm præclarè suo illa munere functa sit palam ostentãs, suadet, ut Puerpera paucis à partu diebus surgat & se à lecto aliquandiu abstineat; hęc morẽ gerens, statim à primo corporis motu Affectione Hystericâ corripitur, & pro ratione quâ morbus inaugescit, Lochia primùm imminuuntur, deinde sistuntur penitus; quorum suppressionẽ prematuram longa symptomatũ series excipit: quæ, nisi permagna tam diligentia quàm in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquam enim Phrenesi laborant ex hac occasione, quæ indies efferatior reddita spasmos primùm, dein mortem affert; Si verò mortem evadant, mitiùs aliquantulum insaniunt, quandoque ad ultimum

vitæ terminum. Nonnunquam post Lochiorum suppressionem in Febrem incidũt,quę vel in earũ quę tum grassãtur, Epidemicarũ castra transit,vel ab eâ solâ pẽdet origine. Adde quòd iidem Affectus Hysterici,quibus Lochiorum suppressio imprimis debetur,jam magis sæviunt,tanquam ex se denuò nati. Diu est à quo mihi subiit in mentem,quòd ex eis quæ moriuntur Puerperis,vix Decima quæque,ut modestè computemus, vel ex eo perit quòd vires partui necessàriæ eam defecerint, vel ex doloribus partum laboriosiorem comitantibus; at eo maximè nomine, quòd debito citiùs lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxysmis Hystericis, à quibus cùm sistantur Lochia,mox ingens ineluctabilium symptomatum turba ingruit. Quamobrem istis quæ me audiunt ubique Author sum, ut ad diem saltem Decimum usque in lecto se contineant, si modò naturâ paulo debiliores sint, præcipuè si Vaporibus, qui vulgò dicuntur, jampridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quòd ista,quâ in lecto fruuntur, quies à malis jam toties commemoratis eas immunes præstet, non interruptus lecti calor spiritus pariter reficit tum à pa-
riendi

riendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc casu solennibus exhaustos fractosque; quinimo & naturæ suppetias fert, atque omnes, quas gestationis tempore mulier congesserat, cruditates digerit & amolitur.

Verùm, si ab admisso hoc errore quodvis è dictis symptomatis supervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ sunt, ut spiritus ab hoc motu jam irrequieti redditi sedentur, & ut Lochia rursus fluant, quandoquidem eorundem suppressio horum symptomatum causa sit proxima atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinaciùs insistendum, sed exhibitis aliquandiu remediis quæ in hoc casu cum successu usurpari solent, si votis ea non respondeant, religiosè ab iisdem temperandum est; cùm neque fortiora hîc locum habeant, neque in mitiorum usu perseverare debeamus, propter attritas & ferè prostratas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratiâ, ubi primùm Lochia jam supprimi constat, è re fuerit fœminam è vestigio lecto addicere, mox Emplastrum Hystericum umbilico admovere, atque quamprimùm Paregoricum propinãdum imperare.

Hic

Hìc Laudanum, quantumlibet suapte indole astringat, cùm tamen spirituum perturbationem, à quâ solennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compescat, quandoque plurimùm juvare, &, Emmenagogis nihil proficientibus, Lochiorum fluxum postliminio revocare possit. Atque hoc solum, si statim à primo suppressionis indicio exhibeatur, malo par fortè erit. Commodissimè verò Narcotica unà cum Hystericis & Emmenagogis propinantur; v. gr. Laudani Liquidi guttæ xiv. in Aquâ Bryoniæ compositâ, vel Laudani in formâ solidâ granum unum semis cum scrupulo dimidio Asæ fœtidæ in Pilulas duas redactum. Sedulò interim animadvertendũest, quòd si telo hoc semel misso scopũ non attingamus, nec sequãtur Lochia, Opiũ nullo modo est repetendum, ut in aliis casibus fieri solet ac debet: Etenim si reiteretur hìc Paregoricum, Lochia ita potenter sistet, ut ea nullâ deinceps arte provocari queant. Hæc si minùs succedant (interjecto horarum aliquot spatio, quo certiores simus quid ista præstiterint) ad medicamenta Ἐμμηναγωγὰ Hystericis permixta deveniendum est, & dein ad Enematis ex Lacte saccha-

ſaccharato injectionem. Verùm quod de Opio ſuprà, hîc de Enematis dicendum eſt; niſi enim primò injectum Lochia educat, nihil prorſus à pluribus eſt ſperandum: cùm unum humores leniter ſollicitando; ut fluant Lochia efficere poſſit, plura verò eadem aliò divertant. His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda ſunt) tutiſſimum eſt, & Prudentis Medici officium, temporis συμμαχίαν præſtolari; cùm ſingulo quoque die curationis negotium magis magiſque extra aleam ponatur, & ſi ægra Viceſimum diem ſuperaverit, jam ferè in vado eſt. Etenim cùm à morbo, quiſquis is fuerit, jam diuturniori fœmina aliquantiſper reſpiraverit; vireſque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre quæ aptiſſima videbitur iſti malo averruncando quod à Lochiorum ſuppreſſione accreverat: quando remedia obſtinatiùs ingeſta, primis ne hilum promoventibus, tum ipſum morbū, tum etiam ſpirituū perturbationē, à quâ morbus oritur, augere poſſint.

Nuper Matrona, tam natalibus quàm moribus honeſtis ac probis, me ſibi Medicum volebat: huic ex modò dictâ occaſione ſtatim à partu paroxyſmis Hyſtericis affectæ,

affectæ, Lochia penitus defecerant. Conabar medicamentis suprà memoratis eadem proritare; at frustrà: Affectione Hystericâ vehementiore omnem opem medicam respuente. Unde, cùm ita demum eam salvam fore prævideremi si nihil prorsus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facilè Principi ac Coriphæo, committendam censui. Hoc meum consilium ad diem usque Decimum quartum optimè illi cessit, quotidie enim illam invisens, nullo die eam in pejore loco, quàm pridie fuerat, deprehendi: Post hunc mulierculæ adstantes, quas hactenus à noxa illi sub officij specie inferendâ ægrè arcueram, Maritum impellebant, ut sine morâ sanguinem è pede uxoris extrahi curaret: quo facto, Paroxysmi Hysterici adeò invalescebant, ut intra paucas horas Spasmi accederent, & non ita diu posteà, ærumnarum requies, Mors.

Et si fas mihi sit liberè quæ sentio effari; jamdiu in eâ Hæresi fui ut arbitrarer me, non tantùm in dictis Puerperarum morbis, sed etiã in Acutis omnibus, ubi Curationẽ ab hâc illâve, quâ uti placet, methodo certò insecuturam polliceri nequeam, & Viri

&

& Medici Boni Probique pulchrè defungi munere, quoties nihil omnino tento, modò ægrum invisens, illum non se pejùs habere hoc die quàm heri habuit comperiam, nec cras habiturum quàm hodie conjecturâ assequi possum. Cùm si in ægro curando eâ methodo incedam, de cujus efficaciâ nondum mihi certò constet, tam ab experimento quod ex eo capturus sum, quàm ab ipso morbo is periclitabitur: Neque ita facilè geminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus. Quamvis enim impræsentiarum nullum vel incipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodat, certissimus tamen sum Morbi Acuti cujuslibet naturam non ferre ut quis eo semper laboret: ac proinde dies quilibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex quâ opportuniùs ac certiùs morbum feriat confodiatque, quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis; quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parùm valeamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus suppressione mala, de quibus

bus diximus, proveniunt. Sed de his plus ſatis.

Habes tandem, Humaniſſime Vir, eorum ſummam quæ à me in hujuſce morbi ſive Hiſtoriâ, ſive Curatione hactenus fuerint obſervata. Reſtat ut ſi quid fortè peccavero, iſta minùs quàm oportuit accuratè deſcribens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam ut gratias tibi referrem quòd alia noſtra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique conſulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita rarò obvenit, ut vel nihil prorſus ab hominibus ſim promeritus, vel candidi ingenuique iſti, quos eâ mentis præſtantiâ natura effinxit ut grati eſſe norint, perpauci ſunt; Vix totidem quot *Thebarum portæ vel divitis oſtia Nili.* Quo non obſtante pergo adhuc, imò & pergam, in ediſcendâ promovendâque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minùs in Praxi valent (ſi qui ſunt ejuſmodi) inſtruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios ſit. Æquâ enim lance & ſcrupuloſè expendens, Homineſne juvare præſtet, aut ab iiſdem celebrari, prius illud

lud præponderare comperio, & maximi ſanè momenti eſſe ad Animi Tranquillitatem; Famam verò populique habitum plumâ leviorem aut bullâ, atque umbrâ inſomnii magis evanidum. Quòd ſi opes ejuſmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraſerint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel ſordidiſſimas exercentium, uberiorem quotidie quæſtum facere, & majorem Auri Argentique vim poſteris legare; neque tamen in hoc Brutis Animalibus ſuperiores evadere, qui ſibi ſuiſque pro ſua indole proſpiciunt; &, ſi recta ex animi arbitrio & virtute nata excipiamus, (quorum non eſt capax Brutorum natura) hos planè exæquant Belluæ, imò & alios omnes qui non eum ſibi vitæ ſcopū proponunt ut proſint quamplurimis. Commendatum me habeas, rogo, Viro ſagaci & eruditiſſimo Domino D. *Kendrik*, tibi mihique amiciſſimo; ut pote cui debeam quòd tuum in me ita propenſum animum reſciverim, eamque quâ me complecteris amicitiam, eo internuntio, didicerim. Conabor quantum in me eſt, mutuas officio-

rum

rum vices reddere, & par pari referre, utpote qui sim jure meritoque, Vir Dignissime,

Tibi Devinctissimus, Tuique semper Studiosissimus
THO. SYDENHAM.

Londini, Jan. 20. 168$\frac{1}{2}$.

FINIS.